

BEVOLKINGSEVOLUTIE IN WEST-VLAANDEREN

De GOM-West-Vlaanderen houdt jaarlijks een enquête bij de gemeentebesturen naar het bevolkingsverloop. Zo worden voorlopige gegevens bekomen omtrent de diverse componenten

solute cijfers was het grootst in de arrondissementen Brugge (+642), Kortrijk (+533) en Veurne (+433). In het arrondissement Ieper was er een stagnatie van de bevolking (+7). Het ar-

was er vrijwel geen natuurlijke groei van de bevolking. Het arrondissement Oostende werd gekonfronteerd met een negatief natuurlijk akkres (-289). Dit wil zeggen dat er meer sterfte dan geboorten waren.

West-Vlaanderen kende in 1995 meer inwijkingen dan uitwijkingen (saldo van 1.454 personen). Het inwijkingoverschot is daarmee groter dan vorig jaar (+1.131). Opnieuw zijn het de kustarrondissementen die het hoogste inwijkingoverschot noteerden. Dit bedroeg +517 in het arrondissement Brugge, +440 in het arrondissement Veurne en +432 in het arrondissement Oostende. De arrondissementen Ieper (-98), Diksmuide (-92) en Kortrijk (-39) werden met een uitwijkingoverschot gekonfronteerd.

Op 1 januari 1996 bedroeg de bevolking in West-Vlaanderen 1.123.186 personen. Dit betekent een aangroei van circa 2.200 personen. Het jaar voordien bedroeg de aangroei 2.050 personen.

van de bevolkingsevolutie in West-Vlaanderen in afwachting van de definitieve publikatie door het Rijksregister.

Volgens de voorlopige gegevens bedroeg de bevolking in West-Vlaanderen op 1 januari 1996 1.123.186 personen. Dit komt overeen met een aangroei van circa 2.200 personen. Het jaar voordien bedroeg de aangroei 2.050 personen. De totale groei in ab-

rondissement Diksmuide werd gekonfronteerd met een daling van het bevolkingsaantal (-100) (tabel 1).

West-Vlaanderen kende in 1995 12.215 geboorten en 11.425 sterfte. Dit resulteerde in een natuurlijk akkres van 790 personen. Dit is minder dan een jaar eerder (+940). Het arrondissement Kortrijk kende het grootste natuurlijk akkres (+572). In de arrondissementen Diksmuide en Veurne

Tabel 1

Componenten van de bevolkingsevolutie in West-Vlaanderen gedurende 1994 en 1995 (voorlopige cijfers)

Arrondissement	Geboorten		Sterften		Natuurlijk akkres		Migratiesaldi		Totale groei	
	1994	1995	1994	1995	1994	1995	1994	1995	1994	1995
Brugge	2.837	2.847	2.763	2.722	74	125	354	517	418	642
Diksmuide	558	514	530	522	28	-8	18	-92	48	-100
Ieper	1.192	1.151	1.077	1.046	115	105	-77	-98	41	7
Kortrijk	3.292	3.173	2.779	2.601	513	572	-350	-39	161	533
Oostende	1.468	1.386	1.621	1.675	-153	-289	620	432	453	143
Roeselare	1.583	1.546	1.322	1.381	261	165	-33	174	231	339
Tielt	1.000	1.012	885	885	115	127	190	120	307	247
Veurne	586	586	599	593	-13	-7	409	440	391	433
West-Vlaanderen	12.516	12.215	11.576	11.425	940	790	1.131	1.454	2.050	2.244

Bron: Enquête GOM-West-Vlaanderen bij de gemeentebesturen.

EVOLUTIE VAN DE EKONOMISCHE SEKTOREN

Evolutie van de bezoldigde werkgelegenheid in West-Vlaanderen

Aan de hand van de gegevens van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) wordt het verloop van de bezoldigde tewerkstelling weergegeven (tabel 2).

De provincie West-Vlaanderen telde op 30 juni 1994 345.727 bezoldigden.

Globaal kende de bezoldigde werkgelegenheid in West-Vlaanderen een toename met slechts 630 bezoldigden of +0,2%. In het Vlaamse Gewest als geheel was er nauwelijks groei (+0,1%). Het Rijk kende zelfs een geringe daling (-0,5%). Het arrondissement Kortrijk noteerde de sterkste groei (+1,0%). Ook de arrondissementen Ieper (+0,6%), Tielt (+0,5%) en Brugge (+0,4%) kenden een geringe groei. De daling van de bezoldigde werkgelegenheid was het sterkst in de Westhoekarrondissementen Diksmuide (-1,6%) en Veurne (-1,0%). De daling was minder uitgesproken in de arrondissementen Oostende (-0,9%) en Roeselare (-0,7%). De Westhoek als geheel kende een achteruitgang van het aantal bezoldigden met 0,3%.

Figuur 1 illustreert de recente evolutie van de bezoldigde werkgelegenheid in West-Vlaanderen. Tot in 1990 was er een merkbare groei. Sindsdien lijkt de bezoldigde werkgelegenheid te stagneren.

In tabel 3 bevindt zich de evolutie van de bezoldigde tewerkstelling naar sektor.

Tabel 2

Evolutie van het aantal bezoldigden, 30 juni 1993 - 30 juni 1994

Arrondissement	1993	1994	Aangroei	Procentuele evolutie
Brugge	86.076	86.391	315	0,4
Diksmuide	9.812	9.653	-159	-1,6
Ieper	26.734	26.904	170	0,6
Kortrijk	98.758	99.741	983	1,0
Oostende	35.086	34.778	-308	-0,9
Roeselare	47.123	46.775	-348	-0,7
Tielt	26.207	26.338	131	0,5
Veurne	15.301	15.147	-154	-1,0
West-Vlaanderen	345.097	345.727	630	0,2
Vlaamse Gewest	1.762.269	1.763.204	935	0,1
Het Rijk	3.156.226	3.141.223	-15.003	-0,5
Westhoek	51.847	51.704	-143	-0,3

Bron: RSZ.

In de sektor van de industrie en energie kende de bezoldigde tewerkstelling in West-Vlaanderen een afname met 2,8%. Ook in het Vlaamse Gewest als geheel (-2,9%) en het Rijk (-2,8%) was er een daling. In de provincie was er enkel in de arrondissementen Ieper (+2,1%) en in mindere mate Veurne (+0,4%) een groei. In de andere arrondissementen was er een daling van het aantal bezoldigden in deze sektor. Deze daling was het grootst in het arrondissement Oostende (-9,4%).

De bouwsector kende een groei met 2,6% in West-Vlaanderen. In geheel het Vlaamse Gewest was er een minder sterke groei (+1,9%). In het Rijk was er vrijwel een stagnatie (-0,1%). De groei van het aantal bezoldigden in de bouwsector was vrij sterk in het arrondissement Oostende (+10,0%). Ook het arrondissement Tielt (+7,1%) presteerde sterk. In de arrondissementen Ieper (-0,1%) en Brugge (-0,8%) was er een vermindering.

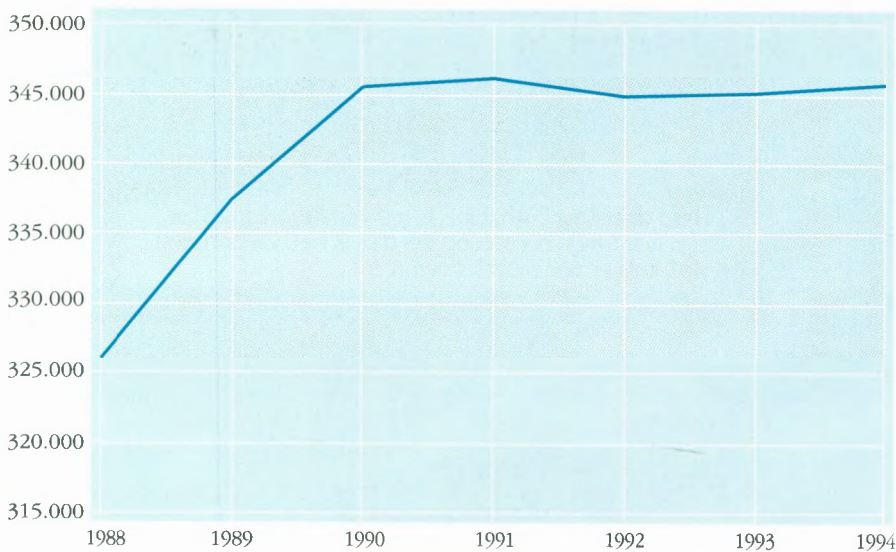
De bezoldigde tewerkstelling in de handel en diensten groeide met 1,4% in West-Vlaanderen. In het Vlaamse Gewest was de groei ongeveer even sterk (+1,3%). In het Rijk was er een toename met 0,5%. De sterkste groeiers waren de arrondissementen Kortrijk (+3,1%), Brugge (+1,9%) en Tielt (+1,6%). In de arrondissementen Veurne (-1,6%) en in mindere mate Diksmuide (-0,8%) en Oostende (-0,5%) was er een daling.

De totale bezoldigde werkgelegenheid in West-Vlaanderen bedroeg 345.727 bezoldigden op 30 juni 1994.

De toename ten opzichte van het vorige jaar bedraagt slechts +0,2%. In het Vlaamse Gewest als geheel was er nauwelijks groei (+0,1%).

Figuur 1

Verloop van de bezoldigde tewerkstelling in West-Vlaanderen, periode 30 juni 1988 - 30 juni 1994

(Bron: RSVZ, verwerking: WES)

Enquête over de industriële tewerkstelling in West-Vlaanderen 1995

De GOM-West-Vlaanderen organiseert jaarlijks een enquête bij de Westvlaamse industriële bedrijven met een tewerkstelling van 5 en meer personen. Op deze manier wordt tijdig informatie ingewonnen over de recente evolu-

tie van de industriële tewerkstelling in afwachting van de publikatie van de RSZ-gegevens.

De respons bedroeg 865 bedrijven die samen circa 75.000 personen tewerkstelden eind 1994. Dit is 78,5% van de bezoldigde tewerkstelling in de Westvlaamse industriële bedrijven met 5 of meer tewerkgestelden. De resultaten van de enquête werden geëx-

trapoleerd (op de totale populatie van industriële bedrijven van vijf of meer tewerkgestelden) naar grootteklasse en sektor. De extrapolatie had geen betrekking op de ondernemingen die de activiteiten stopzetten (totaal verlies van circa 1.000 arbeidsplaatsen in 1995). De resultaten van de enquête slaan enkel op de ondernemingen die eind 1995 nog actief waren.

De bezoldigde tewerkstelling in de Westvlaamse industriële bedrijven met een tewerkstelling van 5 en meer personen is in 1995 vrijwel ongewijzigd gebleven. Er was een daling met ongeveer 110 eenheden (-0,1%). Het aantal bezoldigden kende voornamelijk een stijging in de metaalsektor (+430 personen of +1,6%) en in de voedingsnijverheid (+110 of +1,4%). In de sektor van de keramische nijverheid (+20 of +0,8%) en in de overige industrie (+50 of +0,5%) was de toename geringer. De textielsector (-500 of -3,0%) en de houtnijverheid (-210 of -2,7%) werden met de grootste daling geconfronteerd. In de sektor van de konfektie (-20 of -0,8%) was de daling geringer.

In de bedrijven met 5 tot 20 werknemers was de toename procentueel het sterkst (+30 of +1,6%). In de bedrijven met 20 tot 50 werknemers was er omzeggens geen wijziging (-10 of -0,1%). De ondernemingen met 50 tot 100 werknemers kenden een gerin-

Tabel 3

Evolutie van het aantal bezoldigden naar sektor, 30 juni 1993 - 30 juni 1994

Arrondissement	Industrie en energie		Bouw		Handel en diensten	
	Absolute cijfers	Procentuele toename	Absolute cijfers	Procentuele toename	Absolute cijfers	Procentuele toename
Brugge	-813	-4,6	-42	-0,8	1.201	1,9
Diksmuide	-172	-6,9	48	4,3	-46	-0,8
Ieper	173	2,1	-24	-1,0	22	0,1
Kortrijk	-836	-2,2	160	2,4	1.652	3,1
Oostende	-335	-9,4	191	10,0	-148	-0,5
Roeselare	-714	-3,8	84	2,6	278	1,1
Tielt	-208	-1,6	161	7,1	165	1,6
Veurne	9	0,4	30	3,1	-182	-1,6
West-Vlaanderen	-2.896	-2,8	608	2,6	2.942	1,4
Vlaamse Gewest	-14.063	-2,9	2.296	1,9	14.755	1,3
Het Rijk	-19.742	-2,8	-166	-0,1	10.656	0,5
Westhoek	10	0,1	54	1,2	-206	-0,6

Bron: RSZ.

Hallo directeur, ik zal vandaag wat later zijn want de kinderen hebben gisteren de wekker verstopt en... u spreekt met...

Hallo directeur? Ah, Elke. Ik zal vandaag wat later zijn want mijn horoscoop zei dat ik het vanochtend wat kalmer aan moest doen...

Hallo, Elke? Met de directeur, ik zal vandaag wat later zijn want die Japanse delegatie zat met zo'n jetlag...

Hallo, wil je de directeur zeggen dat ik vandaag wat later zal zijn want dat werkontbijt was in feite een werklunch...

Het bedrijfsvervoerplan: de uitweg zonder uitvluchten

Waarschijnlijk heeft u er nog andere verzonnen. Want het verkeersvolume groeit gestaag, net als de tijd die we verliezen in de file.

Vooraf tijdens het woon-werkverkeer. Met stress, ongevallen, tijdsverlies en milieuhinder voor gevolg. Dat hebben ze bij Alcatel, de BRTN, Philips en CWA Hasselt, de bedrijven van de zones Haasrode en Erembodegem goed begrepen. Want deze ondernemingen werken in het kader van een pilootproject mee aan een bedrijfsvervoerplan.

Zo'n plan onderzoekt hoe het woon-werkverkeer voor een bedrijf of een bedrijvenzone doeltreffender kan verlopen. Met bv. carpooling, bedrijfsvervoer,

het stimuleren van het fietsgebruik, verbetering of aanpassing van het openbaar vervoer, enz...

Vaak reikt ook het personeel van het bedrijf zelf een oplossing aan. Een bedrijfsvervoerplan wordt in goede banen geleid door mobiliteitsmanagers. Bij hen kan u terecht voor een plan waar niet enkel uw bedrijf, maar ook de hele samenleving beter van wordt.

**Gaat er bij u een belletje rinkelen?
Geef er dan ééntje aan de mobiliteitsmanager van de provincie West-Vlaanderen:
Diederik Franco-Tel.: 050/35.81.31-Fax: 050/36.31.86**

ge aangroei van hun personeelsbestand (+50 of +0,4%). De Westvlaamse industriële bedrijven met 100 tot 200 tewerkgestelden kenden een verlies van 70 arbeidsplaatsen (-0,6%). Bij de bedrijven met 200 tot 500 werknemers was er dan weer een toename (+100 of +0,6%). De grootste Westvlaamse bedrijven noteerden een daling van hun personeelsbestand (500 tot 1.000 werknemers: -30 of -0,4%) en 1.000 en meer werknemers: -170 of -1,3%).

Konjunkturele situatie van West-Vlaanderen in 1995

Via de provinciale conjunktuurindikatoren van de Nationale Bank van België (NBB) kan de konjunkturele situatie in West-Vlaanderen worden ingeschat. Deze provinciale gegevens worden door de NBB verspreid op een geaggregeerd niveau; met andere woorden voor de bedrijfstakken industrie, bouw en handel (aangevuld met een globale indikator).

De globale afgevlakte conjunktuurcurve voor West-Vlaanderen (zie figuur 2), die eind 1994 zijn hoogtepunt kende na een konstante stijging sinds begin 1993, daalde opmerkelijk in 1995. Volgens de brutogegevens voor de laatste maanden van 1995 zet de negatieve trend zich verder.

Ongeveer dezelfde evolutie wordt waargenomen bij de afgevlakte curve voor de 'industrie' en de 'bouw'. Voor deze laatste sektor stabiliseerde de afgevlakte curve zich evenwel halfweg 1995. De brutogegevens duiden een lichte groei aan.

Voor de sektor 'handel' is de afgevlakte conjunktuurindicator nagenoeg konstant gebleven in de eerste helft van 1995. Vanaf juni 1995 werd een lichte daling waargenomen. De brutogegevens bevestigen deze trend.

Toepassing van de expansiewetgeving

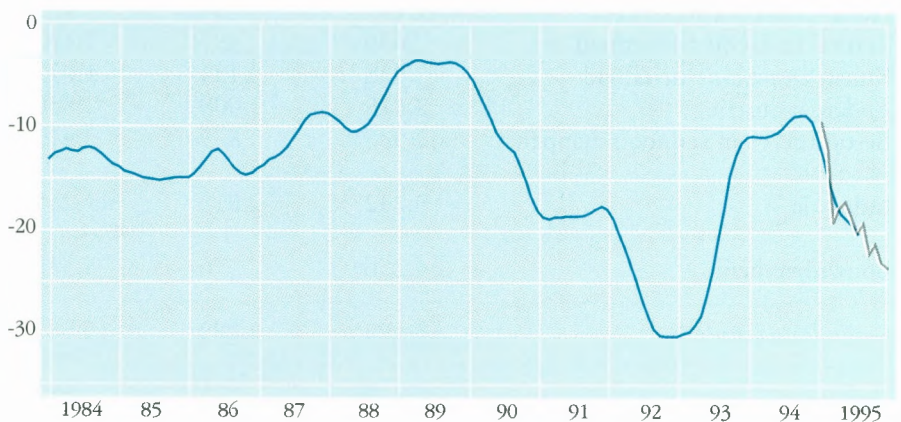
In de categorie 'Industriële en Uitrustingsgoederen' werd de Grote Oscar 1995 toegekend aan de Barco-groep te Kortrijk. Dit elektronicabedrijf is uitsluitend actief op industriële en professionele markten in vier belangrijke domeinen: visualizatie, communicatie, automatizatie en grafische systemen. De groep is bekend omwille van zijn 'niche-marketing' strategie waarbij men probeert met hoogtechnologische kwaliteitsprodukten een leiderspositie in te nemen in

Figuur 2
Konjunktuurcurven West-Vlaanderen (*)

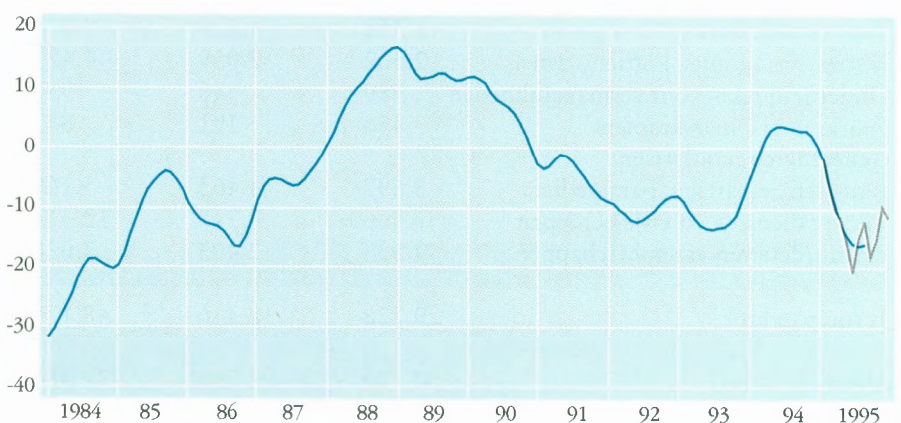
GLOBAL

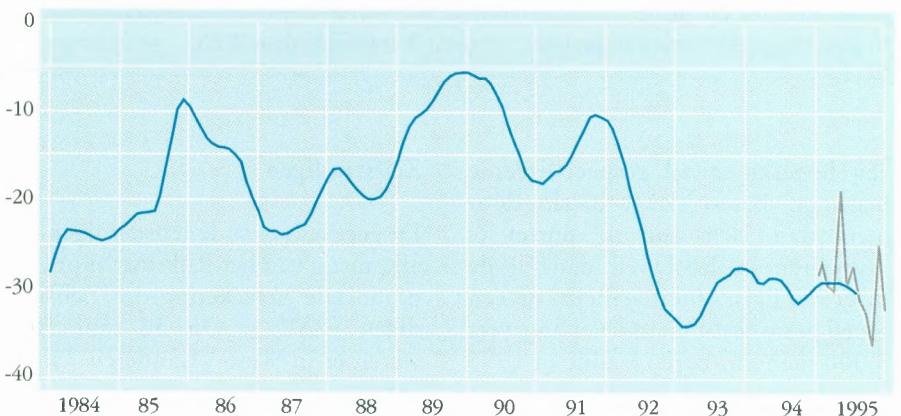
INDUSTRIE

BOUW

HANDEL

(*) Deze subregionale ongewogen symetrische curve wordt op praktisch dezelfde wijze berekend als de gewone, gewogen nationale, symetrische curve. De basis wordt echter gevormd door de individuele antwoorden van de ondernemingen die in deze (sub) regio gevestigd zijn en ze worden ongewogen in de berekeningen opgenomen.

Bron: Konjunkturenquêtes bij de bedrijven. Berekeningen NBB.
Grafische verwerking: Westvlaams Economisch Studie Bureau (WES)

Tabel 4a
 Evolutie van het aantal personen onder toepassing van het statuut der zelfstandigen
 West-Vlaanderen, 30 juni 1993 - 30 juni 1994

	Zelfstandig hoofdberoep					
	juni 1993			juni 1994		
	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal
Landbouw	6.747	1.625	8.372	6.713	1.639	8.352
Visserij	203	48	251	200	43	243
Primaire sektor	6.950	1.673	8.623	6.913	1.682	8.595
Voedingsnijverheid	2.326	310	2.636	2.415	301	2.716
Metaalnijverheid	1.054	29	1.083	1.042	30	1.072
Hout- en meubelnijverheid	1.145	34	1.179	1.184	34	1.218
Textiel- en kledingnijverheid	639	493	1.132	627	490	1.117
Kunst- en precisienijverheid	938	134	1.072	909	135	1.044
Andere industrie	2.428	1.009	2.830	2.364	981	2.738
Bestuurders van vennootschappen	(a)2.533	879	3.412	2.529	834	3.363
Industrie	9.242	2.013	11.255	9.281	1.944	11.225
Bouwnijverheid	4.256	76	4.332	4.408	70	4.478
Secundaire sektor	13.498	2.089	15.587	13.689	2.014	15.703
Vervoer	810	75	885	827	76	903
Handel	6.933	4.727	11.660	7.030	4.674	11.704
Banken, verzekeringen	1.030	816	1.846	1.035	761	1.796
Tussenhandelaars	1.952	1.326	3.278	2.069	1.405	3.474
Hotels, restaurants, koffiehuisen	2.362	2.059	4.421	2.483	2.130	4.613
Ondernemingen voor gemakkelijkheden	389	548	937	395	564	959
Foorkramers, marskramers	456	191	647	514	224	738
Geneesheren, tandartsen, apothekers, veeartsen, paramedici	3.697	1.463	5.160	3.649	1.517	5.166
Andere diensten en vrije beroepen	7.566	4.748	12.314	7.624	4.898	12.522
Bestuurders van vennootschappen	4.533	2.493	7.026	4.893	2.773	7.666
Tertiaire sektor	29.728	18.446	48.174	30.519	19.022	49.541
Algemeen totaal	50.176	22.208	72.384	51.121	22.718	73.839

(a) Inclusief bestuurders van vennootschappen in de sektor vervoer.

Bron: Statistiek van de personen die onder de toepassing vallen van het sociaal statuut van de zelfstandigen. Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (Jaarverslagen). Verwerking door WES.

een beperkt aantal gespecialiseerde markten. Barco slaagt hierin door meer dan 10% van de omzet te investeren in R&D en dankzij de inzet van liefst 600 ingenieurs op een totaal personeelsbestand van ongeveer 3.000 mensen. Barco haalde in 1995 een omzet van 15,1 miljard fr. (een stijging met 30% ten opzichte van 1994) waarvan meer dan 90% in het buitenland. In Azië boekte de groep een vooruitgang van liefst 35%.

Zelfstandigen

De gegevens over de zelfstandigen zijn afkomstig van het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekering der Zelfstandigen (RSVZ). Op 30 juni 1994 waren er in West-Vlaanderen 73.839 zelfstandigen als hoofdberoep woonachtig (zie tabel 4). Dit betekent een aangroei met 1.455 personen of +2,0% ten opzichte van een jaar eerder. De aangroei van deze categorie

van zelfstandigen was minder sterk in het Vlaamse Gewest (+1,5%) of het Rijk (+1,4%).

Het is interessant om de evolutie op langere termijn te bekijken. Figuur 3 toont de evolutie van het aantal zelfstandigen als hoofdberoep sedert 1982. Het jaar 1982 vormde ongeveer het dieptepunt in de periode na 1970 wat betreft het aantal personen die een zelfstandige activiteit als hoofdberoep uitoefenen. Sedertdien is er sprake

Tabel 4b

Evolutie van het aantal personen onder toepassing van het statuut der zelfstandigen
West-Vlaanderen, 30 juni 1993 - 30 juni 1994

	Helpers					
	juni 1993			juni 1994		
	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal
Landbouw	7.642	967	8.609	7.471	1.051	8.522
Visserij	10	0	10	11	0	11
Primaire sektor	7.652	967	8.619	7.482	1.051	8.533
Voedingsnijverheid	902	178	1.080	889	237	1.126
Metaalnijverheid	292	9	301	285	9	294
Hout- en meubelnijverheid	427	15	442	417	16	433
Textiel- en kledingnijverheid	324	52	376	303	51	354
Kunst- en precisienijverheid	148	29	177	138	29	167
Andere industrie	170	23	193	173	26	199
Bestuurders van vennootschappen (a)	0	0	0	0	0	0
Industrie	2.433	329	2.762	2.378	394	2.772
Bouwnijverheid	1.136	44	1.180	1.155	55	1.210
Secundaire sektor	3.569	373	3.942	3.533	449	3.982
Vervoer	262	15	277	248	21	269
Handel	2.188	821	3.009	2.159	855	3.014
Banken, verzekeringen	116	56	172	116	54	170
Tussenhandelaars	178	68	246	170	73	243
Hotels, restaurants, koffiehuisen	370	251	621	406	288	694
Ondernemingen voor gemakkelijkheden	47	31	78	46	31	77
Foorkramers, marskramers	89	28	117	96	25	121
Geneesheren, tandartsen, apothekers, veeartsen, paramedici	69	63	132	66	68	134
Andere diensten en vrije beroepen	921	296	1.217	903	331	1.234
Bestuurders van vennootschappen	0	0	0	0	0	0
Tertiaire sektor	4.240	1.629	5.869	4.210	1.746	5.956
Algemeen totaal	15.461	2.969	18.430	15.225	3.246	18.471

(a) Inclusief bestuurders van vennootschappen in de sektor vervoer.

Bron: Statistiek van de personen die onder de toepassing vallen van het sociaal statuut van de zelfstandigen. Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (Jaarverslagen). Verwerking door WES.

van een bijna doorlopende stijging van het aantal zelfstandigen als hoofdberoep (sedert 1982 bedroeg de aangroei in West-Vlaanderen 14,3%). Er was in West-Vlaanderen enkel in 1992 een daling van deze groep van zelfstandigen.

Circa twee derden van het aantal zelfstandigen als hoofdberoep vindt men terug in de tertiaire sektor. Twee op tien is werkzaam in de secundaire sektor en één zelfstandige op tien

woonachtig in West-Vlaanderen werkt in de primaire sektor.

In de primaire sektor en in de industrie was er een geringe daling van het aantal zelfstandigen als hoofdberoep (telkens -0,3%). In de bouw (+3,4%) en in de tertiaire sektor (+2,8%) was er een aangroei.

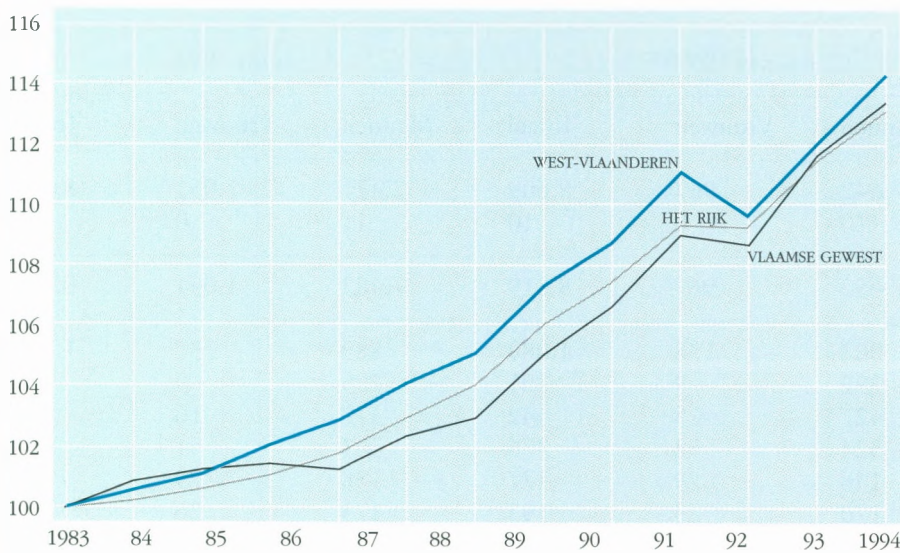
Een analyse op subsektorale niveau toont dat de meeste industriële sectoren een daling kenden van het aantal zelfstandigen als hoofdberoep.

Enkel in de hout- en meubelnijverheid (+3,3%) en in de voedingsnijverheid (+3,0%) viel er een toename te bespeuren. Alle tertiaire subsectoren kenden een toename van het aantal zelfstandigen als hoofdberoep, met uitzondering van de banken en verzekeringen (-2,7%). De groei was het sterkst bij de foorkramers (+14,1%) en bij de bestuurders van vennootschappen (+9,1%).

Figuur 3

Evolutie van de zelfstandigen als hoofdberoep, 1982-94, indices (1982=100)

(Bron: RSVZ, verwerking WES)

Er waren op 30 juni 1994 18.272 helpers woonachtig in West-Vlaanderen. Bijna de helft daarvan is werkzaam in de primaire sector. Ten opzichte van een jaar voordien betekende

dit een aangroei met slechts 0,2%. In de primaire sector was er een daling van het aantal helpers met 1% ten opzichte van 1993. In de bouwnijverheid (+2,5%), de tertiaire sector (+1,5%)

en de industrie (+0,2%) was er een toename.

West-Vlaanderen telde op 30 juni 1994 11.800 zelfstandigen als bijberoep. Net zoals vorig jaar kende ook deze categorie de snelste groei (+6,9%).

Land- en tuinbouw

De resultaten van de jaarlijkse land- en tuinbouwstellingen van het Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS) vormen de belangrijkste informatiebron voor de hierna volgende bespreking van de Westvlaamse land- en tuinbouwsector. De meest recente beschikbare gegevens dateren van 15 mei 1994.

Het aantal land- en tuinbouwbedrijven blijft verder dalen. In 1994 werden 15.155 Westvlaamse land- en tuinbouwbedrijven geteld, zijnde 3,1% minder dan in 1993. In Vlaanderen (-3,8%) en het Rijk als geheel (-3,8%) werd in relatieve termen een grotere afname waargenomen. Opvallend is wel dat voor West-Vlaanderen zowel in absolute termen als in relatieve termen de afname in de periode

H. Maertens, Brugge

1993-94 (-482 bedrijven of -3,1%) terug groter wordt. Dit is in tegenstelling met de dalende trend van het afnamevolume en -percentage van voorgaande jaren: 1990-91: -513 bedrijven of -3,0%, 1991-92: -463 of -2,8%, 1992-93: -356 of -2,2%).

Naast het aantal inrichtingen blijft ook de tewerkstelling in de land- en tuinbouw verder dalen. Het aantal mannelijke bestendig tewerkgestelden in de land- en tuinbouw is in 1994 gedaald met 558 personen (-4,2%) ten opzichte van 1993 (zie tabel 5). In vergelijking met Vlaanderen (-3,9%) en het Rijk (-3,7%) kende West-Vlaanderen een grotere daling. De daling van het aantal Westvlaamse mannelijke bestendig tewerkgestelden in de land- en tuinbouw was trouwens in de periode 1993-94 (zowel absoluut als procentueel) duidelijk groter dan de daling vastgesteld in de periode 1992-93 (-150 personen of -1,1%).

In West-Vlaanderen was de afname van het aantal mannelijke bestendig tewerkgestelden onder meer het gevolg van het kleiner aantal mannelijke bedrijfshoofden (-358 personen) en meewerkende mannelijke gezinsleden (al dan niet bezoldigd) (-122 personen).

In 1994 bedroeg de totale oppervlakte kultuurgrond in West-Vlaanderen 210.994 ha (zie tabel 6), wat 944 ha meer is dan in 1993. In de periode voorheen (1992-93) werd een vermeerdering vastgesteld van 1.860 ha. De ombuiging van de in de vorige decennia waargenomen negatieve trend van de totale oppervlakte kultuurgrond werd dus bevestigd. De stijging is het gevolg van een stijging van zowel de betaalde oppervlakte als de aangegeven teeltvrijgelaten gronden¹.

Gemiddeld in West-Vlaanderen neemt de oppervlakte kultuurgrond 67,1% in van de totale kadastrale oppervlakte. Figuur 4 toont voor elke Westvlaamse gemeente aan wat het belang is van de landbouw inzake oppervlakte.

De oppervlakte kultuurgrond betaald door beroepslandbouwers en -tuinbouwers bedroeg in 1994 194.821 ha en is ten opzichte van 1993 gestegen met 817 ha (1992-93: +1.726 ha, 1991-

Tabel 5

Bestendig tewerkgestelden in de land- en tuinbouw, 15 mei 1993 - 15 mei 1994 (categorieën 1 tot en met 7)

	West-Vlaanderen		Index (1993=100)		
	1993	1994	West-Vlaanderen	Vlaanderen	Het Rijk
<i>Mannen</i>	13.306	12.748	95,8	96,1	96,3
Bedrijfshoofden	10.971	10.613	96,7	96,1	95,9
Gezinsleden (a)	1.467	1.345	91,7	90,1	90,0
Anderen	868	790	91,0	102,8	107,7
<i>Vrouwen</i>					
Bedrijfshoofden	1.110	1.062	95,7	96,2	95,0
Anderen (b)	354	337	95,2	88,2	88,2

(a) Al dan niet bezoldigd.

(b) Gelet op de onbetrouwbaarheid van de gegevens, worden de cijfers voor de vrouwelijke meewerkende gezinsleden niet vermeld.

Figuur 4

Aandeel oppervlakte kultuurgrond in de totale kadastrale oppervlakte voor de Westvlaamse gemeenten (15 mei 1994)

(Bron: NIS, verwerking: WES)

¹ Deze grotere aangifte wordt onder meer ingegeven door de mogelijkheid tot het verkrijgen van toelagen.

Tabel 6
Evolutie van het teeltpatroon in West-Vlaanderen, 15 mei 1993 - 15 mei 1994

Sektor	Beteelde oppervlakte in West-Vlaanderen (in ha)		Teeltpatroon 1994 (in %)			Aandeel West-Vlaanderen in het Rijk (in %)	Aandeel West-Vlaanderen in Vlaanderen (in %)
	1993	1994	West-Vlaanderen	Het Rijk	Vlaanderen		
Weiden en grasland	82.655	82.768	39,5	46,4	40,2	13,3	33,9
Graangewassen	40.761	40.321	19,2	23,1	20,4	13,0	32,6
Groenvoedergewassen	28.404	28.219	13,5	12,1	18,0	17,4	25,7
Aardappelen	19.379	20.095	9,6	3,9	5,7	39,0	58,0
Nijverheidsgewassen	17.747	18.147	8,7	8,9	7,1	15,2	42,2
Groenteteelt in open lucht	13.794	14.284	6,8	2,3	3,6	47,1	64,3
Wortel- en knolgewassen	3.171	2.912	1,4	0,8	1,2	27,6	39,4
Pootgoed en landbouwzaden voor de verkoop	1.069	910	0,4	0,3	0,3	22,3	48,3
Droog geoogste peulvruchten	661	386	0,2	0,4	0,1	6,4	42,8
Glasteelt	374	395	0,2	0,2	0,3	18,5	19,1
Fruitteelt	387	426	0,2	1,1	2,3	2,8	3,0
Bomen en heesters	394	420	0,2	0,3	0,5	10,3	13,6
Andere	216	287	0,1	0,2	0,3	12,7	17,5
Totaal	209.012	209.570	100,0	100,0	100,0	15,7	34,4
Tuinbouw voor het gezin	32	31				13,1	16,6
Teeltvrij gelaten grond (a)	1.006	1.393				5,1	19,6
Totaal	210.050	210.994				15,5	34,3

(a) Omvat de bewerkte tijdelijk teeltvrij gelaten grond, braakland met of zonder rotatie, blijvend grasland voor extensieve veeteelt (regeling van vijfjarige steun), teelten niet specifiek bestemd voor de menselijke of dierlijke voeding.

92: -1.203 ha, 1990-91: -1.473 ha, 1989-90: -367 ha). In relatieve termen is dit een stijging met 0,4% (Vlaanderen: +1,0%, het Rijk: +0,5%). Het aandeel van West-Vlaanderen in Vlaanderen (35,6%) en het Rijk (15,8%) is in 1994 nagenoeg op hetzelfde niveau gebleven als in 1993 (respektievelijk 35,6% en 15,8%).

In tabel 6 en figuur 5 wordt het teeltplan weergegeven.

In 1994 werd het Westvlaamse teeltpatroon niet in die mate beïnvloed zoals in voorgaande jaren werd vastgesteld. In de periode 1992-93 werd bijvoorbeeld een toename vastgesteld van de oppervlakte bestemd voor groenvoedergewassen met 2.039 ha en voor graangewassen met 2.022 ha en een afname van de oppervlakte bestemd voor de teelt van aardappelen van 3.577 ha. In de periode 1993-94 waren de stijgingen en dalingen minder uitgesproken. Een stijging werd onder meer waargenomen van de

oppervlakte bestemd voor de aardappelteelt (+716 ha), de groenteteelt in open lucht (+490 ha) en nijverheidsgewassen (+400 ha). Onder meer de oppervlakte bestemd voor graangewassen (-440 ha), droog geoogste peulvruchten (-275 ha) en wortel- en knolgewassen (-259 ha) kende een daling.

Inzake de groenteteelt in open lucht is het aandeel van West-Vlaanderen in Vlaanderen nagenoeg konstant gebleven (1991: 62,3%, 1992: 63,7%, 1993: 64,6%, 1994: 64,3%). Dit geldt tevens voor het aandeel in het Rijk (1991: 43,2%, 1992: 43,9%, 1993: 47,2%, 1994: 47,1%).

Binnen de categorie 'groenteteelt in open lucht' werd een toegenomen oppervlakte waargenomen bestemd voor groen geoogste erwten voor vers verbruik (+401 ha), groen geoogste stamslabonen (+214 ha), prei (+167 ha), spinazie voor de inmaaknijverheid (+124 ha) en bloemkolen voor de in-

maaknijverheid (+101 ha). Een belangrijke afname van de teeltoppervlakte werd vastgesteld bij de groen geoogste erwten voor de inmaaknijverheid (-252 ha) en de schorseneren (-177 ha).

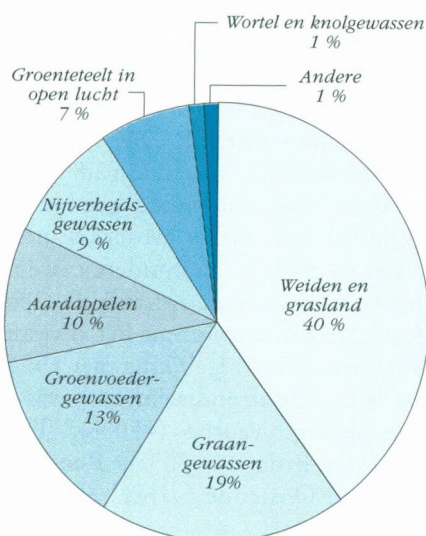
De oppervlakte bestemd voor groenten die industrieel worden verwerkt, nam in 1994 62,6% in van het totale teeltareal voor groenteteelt in open lucht. Het belang van deze groenteteelten is dus verder gedaald (1993: 65,7%, 1992: 67,8%, 1991: 66,3%) na de stijging vastgesteld tot 1992.

Ook in 1994 is de oppervlakte bestemd voor sierteelt verder gestegen. In 1994 bedroeg het teeltareal voor sierteelt 673,2 ha, zijnde een stijging van 7,1% ten opzichte van 1993. Het aandeel van West-Vlaanderen in het sierteeltareal van Vlaanderen (1992: 12,6%, 1993: 13,3%, 1994: 13,8%) en het Rijk (1992: 10,9%, 1993: 11,3%, 1994: 11,4%) is in 1994 lichtjes gestegen.

Figuur 5

Teeltstructuur in West-Vlaanderen
(15 mei 1994)

(Bron: NIS, verwerking: WES)

Figuur 6 geeft de evolutie weer van de oppervlakte bestemd voor sierteelt in West-Vlaanderen voor de periode 1985-94.

In de rangschikking van de negen Belgische provincies blijft West-Vlaanderen inzake oppervlakte bestemd voor sierteelt op de derde plaats (na Oost-Vlaanderen en Antwerpen). Binnen West-Vlaanderen neemt het arrondissement Brugge 40,5% in van het totale Westvlaamse sierteeltareal (Tielt: 18,7%, Roeselare: 11,0%, Kortrijk: 12,1%, Ieper: 9,7%).

Van het totale Westvlaamse sierteeltareal was in 1994 88,3% (of 594,4 ha) bestemd voor teelt in open lucht voor verkoop en 11,7% (of 78,8 ha) voor teelten onder serres en ramen (in glas of plastic).

De oppervlakte bestemd voor sierteelt in open lucht (voor verkoop) is in 1994 (594,4 ha) ten opzichte van 1993 (555,8 ha) lichtjes gestegen. Dit was het resultaat van zowel een grotere oppervlakte bestemd voor bomen en heesters (+26,3 ha) als voor bloemen, bloembollen, snijbloemen en sierplanten (+12,3 ha).

Wat de sierteelten onder serres en ramen (in glas of plastic) betreft, is het teeltareal in 1994 (ten opzichte van 1993) lichtjes gestegen (72,9 ha in 1993 en 78,8 ha in 1994).

In toepassing van de EU-Verordening nr. 866/90 (land- en tuinbouw-

produkten) werden in het kader van de nieuwe budgettaire periode 1994-99, en gezien het feit dat voor de projecten die in 1994 werden ingediend in datzelfde jaar geen beslissing werd genomen (maar doorgeschoven naar 1995), geen nieuwe dossiers ingediend in 1995. De betoelaging in 1995 volgde uit de goedkeuring door de Europese Commissie op 29 maart 1995 van het 'gekombineerd programmeringsdocument' voor de structurele bijstandsverlening van de Europese Unie voor de verbetering van de verwerking en afzet van land- en tuinbouwprodukten (Vlaanderen 1994-99).

In 1995 werden 23 Westvlaamse projecten goedgekeurd, met een totale toegekende steun van 4.338.750 ECU (35% van de steun toegekend aan alle 47 Vlaamse projecten) en een investeringsbedrag van in totaal 1.730.618.794 fr.

Drie projecten situeerden zich in de Westhoek (steun: 848.379 ECU, investeringsbedrag: 338.396.945 fr.).

Veiling REO te Roeselare

Volgens het jaarverslag van de **Veiling REO te Roeselare** bedroeg de globale omzet 3,98 miljard frank in 1995. Dit is een daling met 7,9% ten opzichte van het jaar voordien. De aangevoerde hoeveelheid uitgedrukt in verpakkingseenheden is eveneens gedaald, zij het in mindere mate (-0,4%). Er was daarentegen een lichte stijging van het

aantal leden-producenten-aanvoerders (+0,9%). Hun aantal bedroeg in 1995 2.965.

Voor knolselder (+25,6%) en in mindere mate komkommers (+11,6%), glassla (+11,5%) en witloof (+5,5%) was er een toename van de omzet. Voor aardbeien was er een stagnatie (+0,8%). Vooral tomaten werden met een omzetzijding geconfronteerd (-24,8%). Andere dalers waren prei (-17,7%), champignons (-16,7%), bloemkool (-13,4%) en overige produkten (-9,7%).

Wat de aanvoer betrof kenden vooral aardbeien (+19,3%) en in mindere mate prei (+7,2%) en tomaten (+1,2%) een toename. Er was een vrij sterke daling van de aanvoer van champignons (-18,3%). Ook bloemkool (-9,3%) en komkommers (-8,9%) kenden een daling van de aanvoer. De aanvoer van witloof, knolselder en serresla liep lichtjes terug.

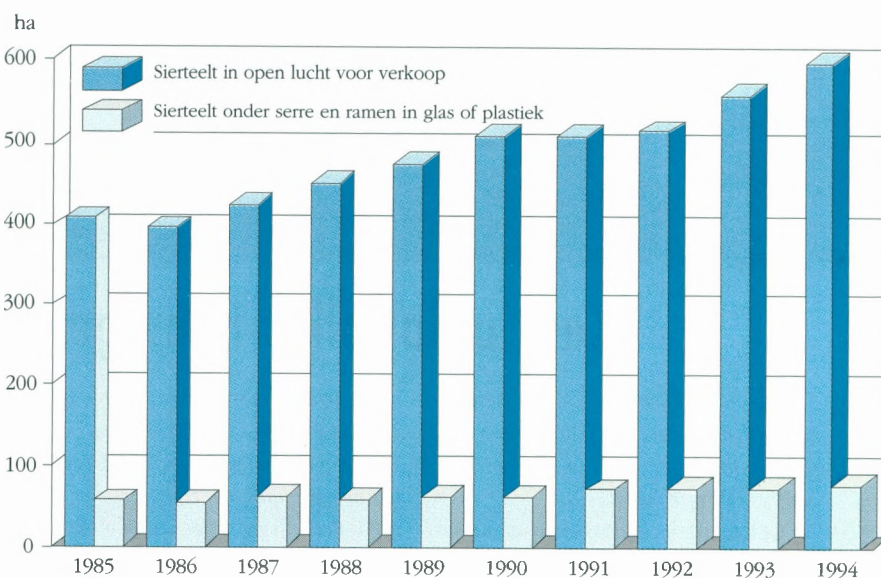
Bijna alle verkopen gebeurden in blok (99,2%). Tien jaar terug was dit 84,9%. De simultane aankoop in andere veilingen neemt in belang toe en vertegenwoordigde in 1995 reeds 37,7%. Tien jaar eerder was dit 12,4%. Circa 58% van de omzet is voor de uitvoer bestemd. Vorig jaar was dit nog 63%.

Investerings in de tuinbouw

De aanvragen voor tussenkomst van het Landbouwinvesteringsfonds geven

Figuur 6

Evolutie van de oppervlakte bestemd voor sierteelt in West-Vlaanderen
(15 mei 1985-94)

(Bron: NIS, verwerking: WES)

een beeld van het investeringsniveau in de Westvlaamse tuinbouwsector. De aanvragen voor investeringssteun worden voor advies overgemaakt aan de **Tuinbouwdienst voor West-Vlaanderen van het Ministerie van Landbouw**. De hierna vermelde gegevens zijn van deze dienst afkomstig.

Er werden in 1995 231 aanvraagdossiers ingediend voor een totaal investeringsniveau van 859,9 miljoen fr.. Dit is een daling met 25% ten opzichte van vorig jaar (1.152,5 miljoen fr.). Circa de helft van de investeringen hadden betrekking op de groenteteelt onderglas of in open lucht.

Slechts in drie sectoren was er een toename van het investeringsvolume. De toename was het sterkst in de snijbloemeteelt (van 9,2 miljoen fr. in 1994 naar 25,4 miljoen fr. in 1995). In de sectoren van de plantenkweek (van 41,4 miljoen fr. naar 54,8 miljoen fr.) en de boomkwekerijen (van 38,6 miljoen fr. naar 46,6 miljoen fr.) was er eveneens een stijging. In de overige sectoren viel er een daling te bespeuren. Vooral de groenteteelt onder glas (van 419,5 miljoen fr. naar 262,2 miljoen fr.) en de groenteteelt in open

lucht (van 261,9 miljoen fr. naar 180,7 miljoen fr.) waren daarbij getroffen. De andere sectoren zijn: de teelt van potbloemen (van 108,9 miljoen fr. naar 78,9 miljoen fr.), de champignonteelt (van 70,4 miljoen fr. naar 67,7 miljoen fr.), de witloofteelt (van 66,9 miljoen fr. naar 63,7 miljoen fr.), de perkplanten (van 82,1 miljoen fr. naar 43,8 miljoen fr.) en de fruitteelt (van 53,6 miljoen fr. naar 36,1 miljoen fr.).

Het blijkt dat in 1995 algemeen minder geïnvesteerd werd in de Westvlaamse tuinbouw. De reden hiervoor was de tijdelijk minder gunstige rendabiliteit en toekomstperspektieven. De terugloop was belangrijker in investeringsvolume dan in het aantal bedrijven dat investeerde. In 1995 was het investeringsvolume 23% lager dan gemiddeld over de periode 1990-94. Het aantal bedrijven dat investeerde was slechts 11% lager. In vergelijking met tien jaar terug kenden vooral de investeringen in de boomkwekerij en in de groenteteelt in open lucht een toename. Dit is te wijten aan de toegenomen mechanisatie, de bouw van rationeel ingerichte berg-

en werkruimten en de installatie van koelcellen.

Het belangrijkste arrondissement voor de investeringen in de Westvlaamse tuinbouwsector was Roeselare (37,1%). Verder komen de arrondissementen Tielt (17,9%), Ieper (12,9%) en Brugge (12,5%) aan bod. De arrondissementen Kortrijk (9,8%), Diksmuide (6,6%), Oostende (2,8%) en Veurne (0,4%) zijn minder goed vertegenwoordigd. In het arrondissement Ieper (+ 36%) en in mindere mate in het arrondissement Kortrijk (+ 2%) was er een toename van het investeringsniveau in vergelijking met 1994. In de overige arrondissementen was er een daling: Veurne (-70%), Tielt (-41%), Brugge (-36%), Roeselare (-31%), Oostende (-16%) en Diksmuide (-5%).

Er werden in 1995 41 eerste installaties geteld in de Westvlaamse tuinbouwsector tegenover 50 in 1994. Daarvan waren er 17 nieuwe vestigingen en 24 overnames). Achttien eerste installaties grepen plaats in het arrondissement Roeselare.

Het Provinciaal Onderzoeks- en Voorlichtingscentrum voor Land- en

Kent u dat alles-is-mogelijk gevoel?

Een stevig uurtje joggen, uw grenzen verleggen, dat is het einde. Op zo'n moment gelooft u honderd procent in uzelf, voelt u waar het echt op aankomt.

CERA pakt uw bankzaken net zo enthousiast aan. Met alle middelen. Open en hartelijk. Wij luisteren naar uw wensen, praten alles

in het volste vertrouwen met u door, helpen u bij het realiseren van uw plannen.

Loop eens langs bij het CERA-bankkantoor in uw buurt. Wij zijn open wanneer u vrij bent. Zelfs op vrijdagavond of zaterdag-

morgen. U vindt bij ons medewerkers die net zo hard in uw projecten geloven als uzelf. Die voor u de nodige financiële ruimte scheppen. Want CERA doet er alles aan om dat alles-is-mogelijk gevoel waar te maken.

R U I M T E I N J E B A N K Z A K E N .

CERA

Tuinbouw te Beitem-Rumbeke bestaat binnenkort 40 jaar. De taak van het Provinciaal Centrum voor Land- en Tuinbouw bestaat uit drie luiken, namelijk onderzoek, voorlichting en dienstverlening.

Op het vlak van onderzoek werd de ondersteuning van het Instituut voor de Aanmoediging van Wetenschappelijk Onderzoek in Nijverheid en Landbouw (IWONL) verder afgebouwd. In de loop van 1995 kwam een einde aan de IWONL-overeenkomst voor wat betreft het onderzoek op akkerbouwgewassen. Binnen afzienbare tijd zal ook de steun voor het onderzoek op verwerkte groenten een einde nemen. Zodoende blijft er nog één onderzoeksovereenkomst met het IWONL lopen, namelijk het onderzoek op groentegewassen, dat als belangrijkste objectieven heeft het uittesten van milieuvriendelijke produktiemogelijkheden, met aksenten op bemesting en gewasbescherming, en dat tevens diverse aspecten betreffende kwaliteit onderzoekt.

Binnen de akkerbouwsector bestaat de intentie tot het oprichten in Vlaanderen van akkerbouwproefcentra. Door administratieve moeilijkheden evenwel is de oprichting en de toekenning van deze akkerbouwproefcentra voorlopig nog niet gebeurd.

Belangrijke vaststelling is dat binnen het onderzoek de financiële middelen vanuit de EU toenemen. Zo liepen het afgelopen jaar diverse projecten in het kader van de EG-richtlijn 2078/92. Hieronder ressorteren de ontwikkeling van twee ziekteverschuwings-systemen, namelijk voor aardappelen en voor de spruitkoolteelt waar het Provinciaal Centrum te Beitem een belangrijke rol in speelt. Anderzijds zijn er zowel voor granen als voor vollegrondsgroenten en glasgroenten in hetzelfde kader projecten lopende op het vlak van bemesting en gewasbescherming. De doelstelling is de invloed na te gaan van de reductie van de bemesting en van de gewasbescherming op de kwaliteit en de opbrengst. De projecten zijn opgestart in de loop van 1995 en zullen gedurende een drietal jaar verder lopen. Zowel voor de akkerbouw als voor de vollegrondsgroenten speelt Beitem een coördinerende rol in Vlaanderen.

Naast het onderzoek op akkerbouwgewassen en vollegrondsgroenten wordt verder, zoals in het verleden, aandacht besteed aan de champignon-

teelt, de witloofteelt en de aardbeiteelt. Voor het paddestoelenonderzoek ligt de nadruk op diversifikatie en op het oplossen van de milieuproblemen voor wat betreft de compostbereiding. Voor het witloofonderzoek lopen diverse teelttechnische proeven. Voor aardbeien wordt gestreefd naar de ontwikkeling en ondersteuning van systemen die een jaarrondproductie en aldus een zelfstandige bedrijfsvoering voor deze specializatietaak mogelijk maken. Voor wat betreft het onderzoek op glasgroenten gaat de volle aandacht naar de bladgewassen, met name serresla, veldsla en andijvie. Deze gewassen hebben een belangrijke plaats verworven in de Westvlaamse glasgroentesektor. In beperkte mate wordt ook een onderzoeksprogramma afgewerkt voor wat betreft boomkwe-

kerij en sierteelt. De aksenten liggen daar op bemesting en gewasbescherming.

Het Provinciaal Centrum voor Landbouw en Milieu (PROCLAM), dat in 1993 werd opgericht, heeft in de loop van 1995 verder zijn aktie 'De Groene Zetel' ontwikkeld. Meer en meer gemeenten participeren in deze aktie die de beplanting rond bedrijfsgebouwen wenst te stimuleren. Anderzijds worden er ook initiatieven genomen op het vlak van de afvalwaterproblematiek onder andere bij melkveebedrijven.

Het Comité voor Melkkwaliteit van West-Vlaanderen werd het afgelopen jaar in de mogelijkheid gesteld via EU-steun, in het kader van de EU-richtlijn 619, projecten te ontwikkelen die moeten toelaten de melkkwaliteit te

H. Maertens, Brugge

bevorderen. De voornaamste aandacht ging naar de problematiek van de uierontsteking en het celgetal in de melk. In dat kader werd intens aan bedrijfsbegeleiding gedaan en werd in samenwerking met de andere Comit es en de Vereniging voor de Melkkwaliteit en de Labo's voor Dierenziektenbestrijding in Vlaanderen een brochure ontwikkeld, die aan alle melkveehouders bezorgd werd, omtrent de ideale manier om een melkveebedrijf te runnen. De akties op het vlak van kiemgetal en celgetal ondersteund vanuit de EU, kaderen in een evolutie van steeds strenger worden de kwaliteitsnormen waarbij bepaalde bedrijven dreigen in ernstige problemen te komen. De EU-steun ter ondersteuning van dit projekt verviel eind 1995.

Op het vlak van infrastructuur werd in de loop van 1995 verder gewerkt aan de plannen voor de oprichting van een glazen serre. Deze serre is speciaal bedoeld voor onderzoek op grondgebonden glasgroenten, zoals serresla, andijvie, veldsla. Anderzijds zal er een afdeling voorzien worden voor onderzoek op aardbeien op substraat. De nodige vergunningen zijn aangevraagd, de aanbestedingen zijn lopende, zodat de werken kortelings zullen kunnen starten.

In het afgelopen jaar werd ook werk gemaakt van integratie tussen het Provinciaal Centrum te Beitem en de eraanstaande varkensselektiemesterij. Binnen deze gebouwen van de selektiemesterij zijn een drietal vzw's gehuisvest, namelijk het Varkensstamboek, Varkens KI West-Vlaanderen en de Veeveiling West-Vlaanderen. Er zijn besprekingen lopende om de twee domeinen te integreren en alles samen te brengen binnen het Provinciaal Centrum te Beitem-Rumbeke. Anderzijds werd ook de aanvang genomen met de bouw van een varkens KI-Centrum dat plaats moet bieden aan 80 beren op terreinen die door het Provinciebestuur ter beschikking werden gesteld aan de vzw Varkens KI West-Vlaanderen. Ook dit KI-Centrum paalt aan het Provinciaal Centrum te Beitem.

Op het vlak van de voorlichting werd het afgelopen jaar verder gegaan met het organiseren van talrijke teeltechnische en algemeen vormende cursussen. Daarnaast worden studiedagen en studievergaderingen georganiseerd. Het Centrum zet even-

eens zijn betaalde voorlichting verder in de sectoren champignonteelt, witloofteelt en boomkwekerij en sier-teelt.

Zeevisserij

In 1995 is de omvang van de Belgische visserijvloot verder gedaald (zie tabel 7 en figuur 7). Op het einde van 1995

werden nog 150 vaartuigen geteld (waarvan 142 bemand), tegenover 166 vaartuigen eind 1994.

Met uitzondering van de haven van Blankenberge – waar het aantal vaartuigen konstant is gebleven op 2 eenheden – is in de overige havens het aantal vissersvaartuigen gedaald (Zeebrugge: –10 vaartuigen, Oostende: –5 vaartuigen, Nieuwpoort: –1 vaartuig).

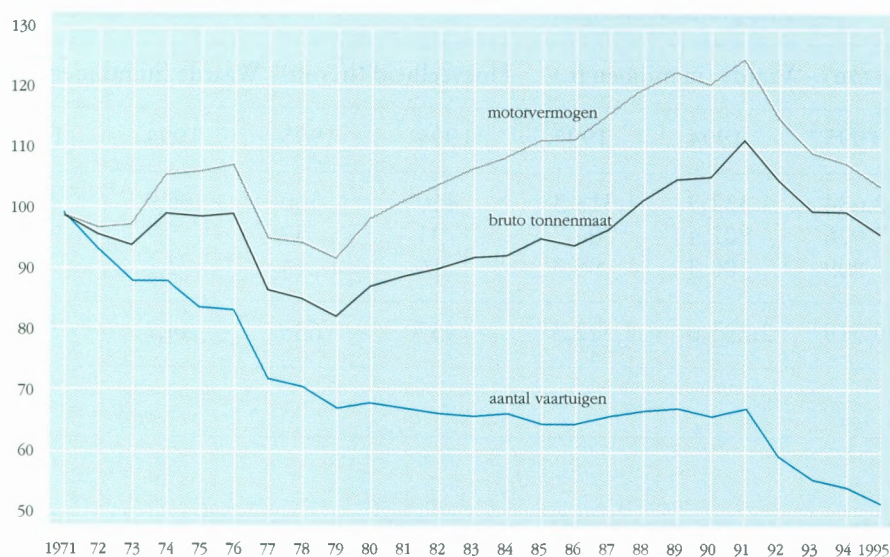

G. Walters, Oostende

Figuur 7

Evolutie van de Belgische visserijvloot

(Bron: Bestuur van het Zeewezen en van de Binnenvaart, verwerking: WES)

Op te merken valt dat sinds eind 1994 geen vaartuigen meer worden opgenomen in de restcategorie (zie tabel 7). Deze restcategorie behelst tot voor kort de schepen die, hoewel ze geen kusthavens als thuishavens hadden, hoofdzakelijk opereerden voor de Belgische Kust. De resterende vaartuigen waren verplicht tegen eind 1994 een kusthaven als thuishaven te kiezen.

Eén nieuw vaartuig, met Zeebrugge als thuishaven, werd in de vaart genomen. Daarnaast werden 17 vaartuigen aan de vloot onttrokken (Zeebrugge: 10, Oostende: 5, Nieuwpoort: 2). In 1995 werden geen schepen terug in de

vaart genomen. Vijf vaartuigen werden verplaatst naar andere havens (één vaartuig van Zeebrugge naar Nieuwpoort, één van Nieuwpoort naar Oostende, één van Oostende naar Nieuwpoort, één van Zeebrugge naar Oostende en één van Oostende naar Zeebrugge).

De totale vlootcapaciteit is – na de lichte stijging in 1994 – fors gedaald van 24.174 bruto tonnenmaat (BT) in 1994 tot 22.668 BT in 1995 (zie tabel 7 en figuur 7). De totale drijfkracht van de Belgische vloot is verder gedaald van 93.476 PK in 1994 tot 88.696 in 1995. Volgens het herziene Meerjarig Oriën-

tatieprogramma (MOP) (1993-96) voor de Belgische zeevisserijvloot mag de totale drijfkracht eind 1996 maximaal 67.857 Kw (stemt overeen met circa 92.000 PK) bedragen en de totale bruto tonnenmaat 20.914 BT.

Eind 1995 werden er 624 aangemonsterde zeelieden geteld (1994: 652 zeelieden, 1993: 720 zeelieden, 1992: 762 zeelieden) en 410 afgemonsterde (beschikbare) zeelieden (1994: 455, 1993: 495, 1992: 538).

In 1995 is de globale besomming van de aanvoer door Belgische vaartuigen in Belgische havens verder gedaald (met 5,1% ten opzichte van 1994) (zie tabel 8). De waarde van de visaanvoer bedroeg in 1995 nog 2.122,3 miljoen fr. (1994: 2.235,6 miljoen fr., 1993: 2.285,8 miljoen fr., 1992: 2.379,8 miljoen fr., 1991: 2.977,8 miljoen fr.).

Deze daling is het gevolg van een vermindering van de aangevoerde hoeveelheid (van 21.372 ton in 1994 tot 20.519 ton in 1995, zijnde –4%) en van een vermindering van de gemiddelde visprijs (van 104,6 fr./kg tot 103,4 fr./kg, zijnde –1,1%).

De vangstactiviteit – uitgedrukt in aantal zeedagen – kende in 1995 een daling van 9% tot 25.551 dagen. Het aanvoergewicht per zeedag is gestegen tot 800 kg (+5%), wat ook geldt voor de gemiddelde aanvoerwaarde per zeedag (stijging met 4% tot 83.100 fr.). De gas-oliekosten daalden in 1995 met 6% tot 6,3 fr./liter.

De grootste procentuele daling van de besomming werd vastgesteld in de

Tabel 7

Toestand van de visserijvloot 1994-1995 (31 december)

Haven	Totaal aantal vaartuigen		Bemande vaartuigen		Aangemonsterde zeelieden		Bruto tonnenmaat		Drijfkracht PK	
	1994	1995	1994	1995	1994	1995	1994	1995	1994	1995
Zeebrugge	93	83	80	77	387	370	16.802	15.991	62.588	59.703
Oostende	47	42	45	42	174	166	5.244	4.647	21.321	19.761
Nieuwpoort	24	23	23	21	83	80	1.975	1.877	8.967	8.632
Blankenberge	2	2	2	2	8	8	153	153	600	600
Andere (a)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	166	150	150	142	652	624	24.174	22.668	93.476	88.696

(a) Sinds 1994 wordt de restcategorie niet meer gebruikt. De resterende vaartuigen waren verplicht een kusthaven als thuishaven te kiezen.

Bron: Bestuur van het Zeewezen en van de Binnenvaart.

Tabel 8
Aanvoer Belgische en vreemde vissersvaartuigen 1994-95

Haven	Door Belgische vaartuigen				Door vreemde vaartuigen			
	Hoeveelheid (in ton)		Waarde (in miljoen fr.)		Hoeveelheid (in ton)		Waarde (in miljoen fr.)	
	1994	1995	1994	1995	1994	1995	1994	1995
Zeebrugge	12.462	12.684	1.332,9	1.318,3	410	560	36,9	51,0
Oostende	7.819	7.026	802,4	708,7	31	59	5,7	5,4
Nieuwpoort	1.091	809	100,3	95,3	16	14	2,1	1,7
Totaal	21.372	20.519	2.235,6	2.122,3	457	633	44,7	58,1

Bron: Dienst voor de Zeevisserij.

haven van Oostende (-11,7%). In de haven van Nieuwpoort (-5%) en van Zeebrugge (-1,1%) werd een beperktere daling opgetekend (zie ook figuur 8).

Met betrekking tot de aangevoerde hoeveelheid vis kende Nieuwpoort de grootste daling (-25,8%), die dus voor een belangrijk deel (maar niet volledig) werd gekompenseerd door een

stijging van de gemiddelde prijs (+28,1%). Oostende kende een relatieve daling van de aangevoerde hoeveelheid vis van 10,1% en van de gemiddelde visprijs van 1,7%.

In Zeebrugge is de aangevoerde hoeveelheid zelfs lichtjes gestegen (+1,8%). Deze stijging werd evenwel volledig tenietgedaan door een daling van de visprijs van gemiddeld

2,8%, wat uiteindelijk resulteerde in een lichte daling van de besomming.

Wat de waarde van de aanvoer betreft, blijft de haven van Zeebrugge de belangrijkste haven met een aandeel van 62,1% in de totale besomming van 1995, wat hoger is dan in 1994 (59,6%).

Oostende (van 35,9% in 1994 tot 33,4% in 1995) kende een ver-

KB-Internationaal

Maar is er ook een markt in het gat?

Voor elk gat in de markt bieden we wereldwijd alle financiële diensten aan. Tenminste, als er in dat gat werkelijk een markt zit. Van transfers, eurobetalingen, TFB's* tot elektronische incasso's, u vindt het bij de KB. En om te voorkomen dat uw afzetmarkt u zou afzetten, dokteren wij een aangepast krediet

en een voordelige dekking van wisselrisico's uit. Bovendien kunt u met IBOS* Euro Banking Services, een virtueel Europese bank, alvast in real time transacties uitvoeren. Kom eens praten. En u zult merken dat u met het gat in uw markt bij ons in de boter valt.

THUIS BIJ DE BANK VAN HIER

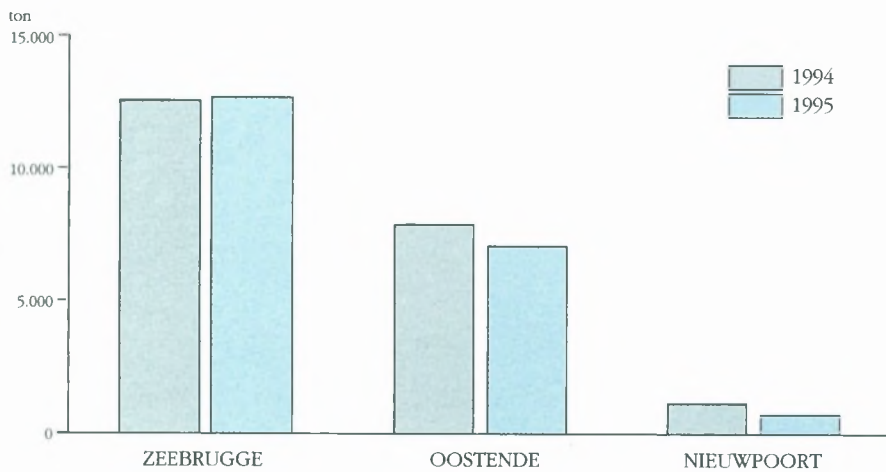
KREDIETBANK

* TFB: Transactions for Foreign Branches. IBOS: Inter Bank On-line System. Beide zijn een innovatieve vorm van internationaal elektronisch bankieren.

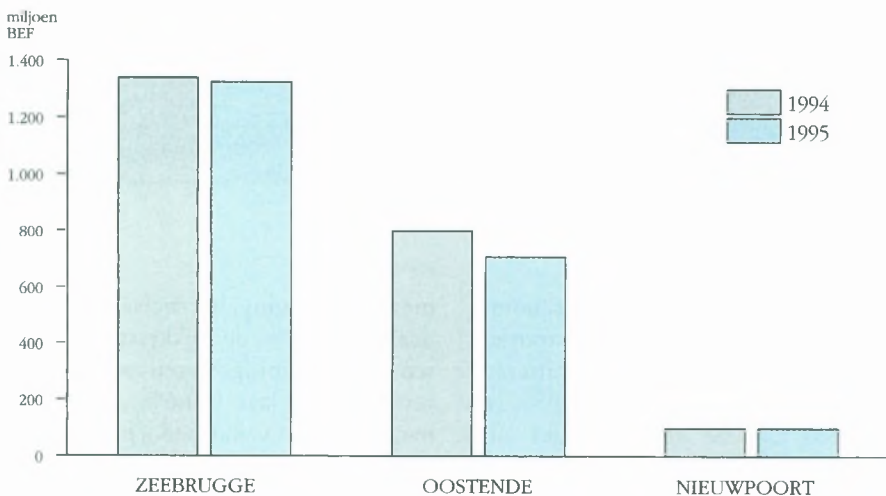

Figuur 8

Aangevoerde hoeveelheid vis (in ton) van Belgische vaartuigen in Belgische havens

Waarde van de visaanvoer door Belgische vaartuigen in Belgische havens (1994 - 95)

(Bron: Dienst voor de Zeevisserij, verwerking: WES)

laging van het aandeel in de totale besomming. Het aandeel van Nieuwpoort (4,5%) is in 1995 konstant gebleven ten aanzien van 1994.

De hoogste gemiddelde prijs werd in 1995 genoteerd in de haven van Nieuwpoort (117,8 fr./kg), gevolgd door de haven van Zeebrugge (103,9 fr./kg) en Oostende (100,9 fr./kg).

De aanvoer door vreemde vaartuigen in Belgische havens blijft fors stijgen; van 10 ton (of 2,0 miljoen fr.) in 1992, 290 ton (of 25,4 miljoen fr.) in 1993, 457 ton (of 44,7 miljoen fr.) in 1994 tot 633 ton (of 58,1 miljoen fr.) in 1995. 88,5% van deze hoeveelheid (of 87,8% van de waarde) werd aangevoerd in de haven van Zeebrugge.

Volgens voorlopige gegevens is de aanvoer van Belgische vaartuigen in

vreemde havens na de lichte terugval in 1994 terug gestegen in 1995. Het aanvoergewicht is gestegen tot juist boven het niveau van 1993 (9.353 ton in 1993, 8.863 ton in 1994, 9.400 ton in 1995), terwijl de aanvoerwaarde juist onder het niveau van 1993 is gelegen (812,0 miljoen fr. in 1993, 760,3 miljoen fr. in 1994, circa 800 miljoen in 1995).

De globale besomming van de aanvoer door Belgische vaartuigen in Belgische en vreemde havens bedroeg in 1995 circa 2.922,3 miljoen fr. (1994: 2.995,9 miljoen fr.), waarin de aanvoer in vreemde havens nog een aandeel heeft van circa 27,4% (1994: 25,4%).

Sinds 1994 worden de maatregelen ter begeleiding van de herstructurering van de visserijsector gefinan-

cierd met middelen uit het Financieringsinstrument voor de Oriëntatie van de Visserij (FIOV) (zie Verordeningen nrs. 2080/93 en 3699/93). Deze maatregelen vielen voorheen onder de Verordeningen nrs. 4028/86 (ter verbetering en aanpassing van de structuur van de visserij en aquikultuur) en 4042/89 (ter ondersteuning van de verwerking en commercializatie van visproducten).

In 1995 werd inzake nieuwbouw van vissersvaartuigen aan twee Westvlaamse projecten FIOV-steun toegekend voor een totaal steunbedrag van 366.995 ECU (investering: 127.695.884 fr.).

Voor de modernisering van vissersvaartuigen werd aan drie Westvlaamse projecten FIOV-steun toegekend (steun: 3.712.800 fr., investering: 24.752.000 fr.) en in het kader van havenuitrustingswerken aan drie projecten (FIOV-steun: 9.594.703 fr., investering: 38.378.809 fr.).

Alle betoelagde projecten inzake nieuwbouw, modernisering en havenuitrusting situeerden zich in West-Vlaanderen en buiten de Westhoek. Voormelde projecten, waarover reeds was beslist in het kader van Verordening 4028/86, werden overgedragen en uiteindelijk met FIOV-steun (1994-99) betoelagd in het kader van Verordening 3699/93.

Binnen het 'Communautair programma voor de sektor visserij/aquikultuur en verwerking/afzet 1994-99' werd in 1995 één nieuw project ingediend. Het betreft een promotieproject gesitueerd buiten West-Vlaanderen, namelijk Brussel.

Volledigheidshalve valt nog te vermelden dat voor de uitrusting van de haven van Nieuwpoort in 1995 nog steun werd uitbetaald voor een bedrag van 9.850.000 fr. (investeringsbedrag: 41.386.402 fr.). Het betrof een 'oud' dossier (tranche 1993).

Verloop van het toeristisch seizoen 1995

De toeristische index voor West-Vlaanderen meet een procentgewijze stijging of daling van de toeristische activiteit in onze provincie tijdens een bepaalde maand in vergelijking met dezelfde maand van het vorige jaar. De index wordt opgemaakt in de periode mei tot en met september en wordt berekend voor de Kust,

Domein Raversijde, Oostende.

Soenen-Verhaeghe, Oostende

Brugge, het Achterland en West-Vlaanderen in zijn totaliteit.

De globale index voor 1995 bedraagt 99,3. Dit betekent dat de toeristische activiteit in West-Vlaanderen in 1995 in vergelijking met 1994 met 0,7% gedaald is. De toeristische activiteit bereikt – door een opeenvolging van zwakkere jaren van toeristische activiteit – slechts het niveau van 1988. De sterk dalende trend van de laatste jaren is wel enigszins afgeremd.

Per maand beschouwd kenden we in 1995 twee positieve en drie negatieve maanden. De toeristische activiteit steeg in juni en augustus met respectievelijk 0,9% en 2,8% ; mei, juli en september gaven daarentegen een daling te zien met respectievelijk 5,6%, 2,2% en 2,8%.

Naar toeristische zone beschouwd blijft de Kust nagenoeg op hetzelfde niveau als 1994 (0,3% achteruitgang), Brugge gaat het sterkst achteruit met 3,9%, het Achterland gaat in lichtere mate achteruit met 1,4%.

Vermits de index opgebouwd is uit diverse meetposten is het nuttig de trend per meetpost te beschouwen.

Alle rubrieken voor de Kust schommelen rond de index 100; de variaties in positieve of negatieve zin variëren maximaal tussen –1,3% en 0,6%. In concreto zijn de veranderingen als volgt: overnachtingen Kust –1,3%, verkeersdrukte +0,6%, handelsactiviteit +0,5%, ontspanning en recreatie +0,1% en openbare nutsvoorzieningen –0,9%.

In Brugge dalen de overnachtingen in de hotels sterk met 5,6%; de post recreatie daalt met 2,2%. In het Achterland zijn deze posten, namelijk overnachtingen en recreatie, respectievelijk met –1% en –1,9% achteruitgegaan.

De overnachtingen aan de Kust domineren voor een groot gedeelte de resultaten van de index. We stellen de volgende trends vast. Over alle logiessektoren beschouwd dalen de overnachtingen aan de Kust met 1,3% in vergelijking met 1994. Vooren naseizoen zijn negatief. Door een stabiel hoogseizoen, dat qua overnachtingen een veel zwaardere impact heeft dan de overige maanden, is de eindbalans gematigd negatief.

Per logiestype zijn er eveneens verschillen: de hotelsektor sluit globaal af

met 1,1% stijging, het sociaal toerisme daalt met 2,3%, de trekkerstandplaatsen op de kampings waren evenveel bezet als vorig jaar (+0,6%), de overnachtingen in vakantiedorpen stijgen met 2,2% , het appartementstoerisme met ruim de helft van alle overnachtingen aan de Kust daalt echter met 2,5%.

WERKLOOSHEID EN GRENSARBEID

Werkloosheid

In dit artikel komt het verloop van de werkloosheid en de werkloosheidsdruk in 1995 aan bod. Er zijn twee instanties bevoegd voor de werkloosheid en de arbeidsbemiddeling. De Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB) is betrokken bij de arbeidsbemiddeling en bij de beroepsopleiding. De Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA) is op federaal niveau bevoegd voor de werkloosheidsverzekering.

West-Vlaanderen telde in 1995 gemiddeld 49.340 werklozen waarvan 21.105 mannen en 28.235 vrouwen. In vergelijking met 1994 is de werkloosheid 1,7% lager. Ook in het Vlaamse Gewest als geheel was er een daling, maar minder uitgesproken (-0,6%)

Onder werkloosheid wordt in dit artikel verstaan de niet-werkende werkzoekenden zoals gedefinieerd door de EU met inbegrip van de oudere werklozen.

De niet-werkende werkzoekenden omvatten:

- de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen, werkzoekend;
- de werklozen in wachttijd, inge-

Tabel 9

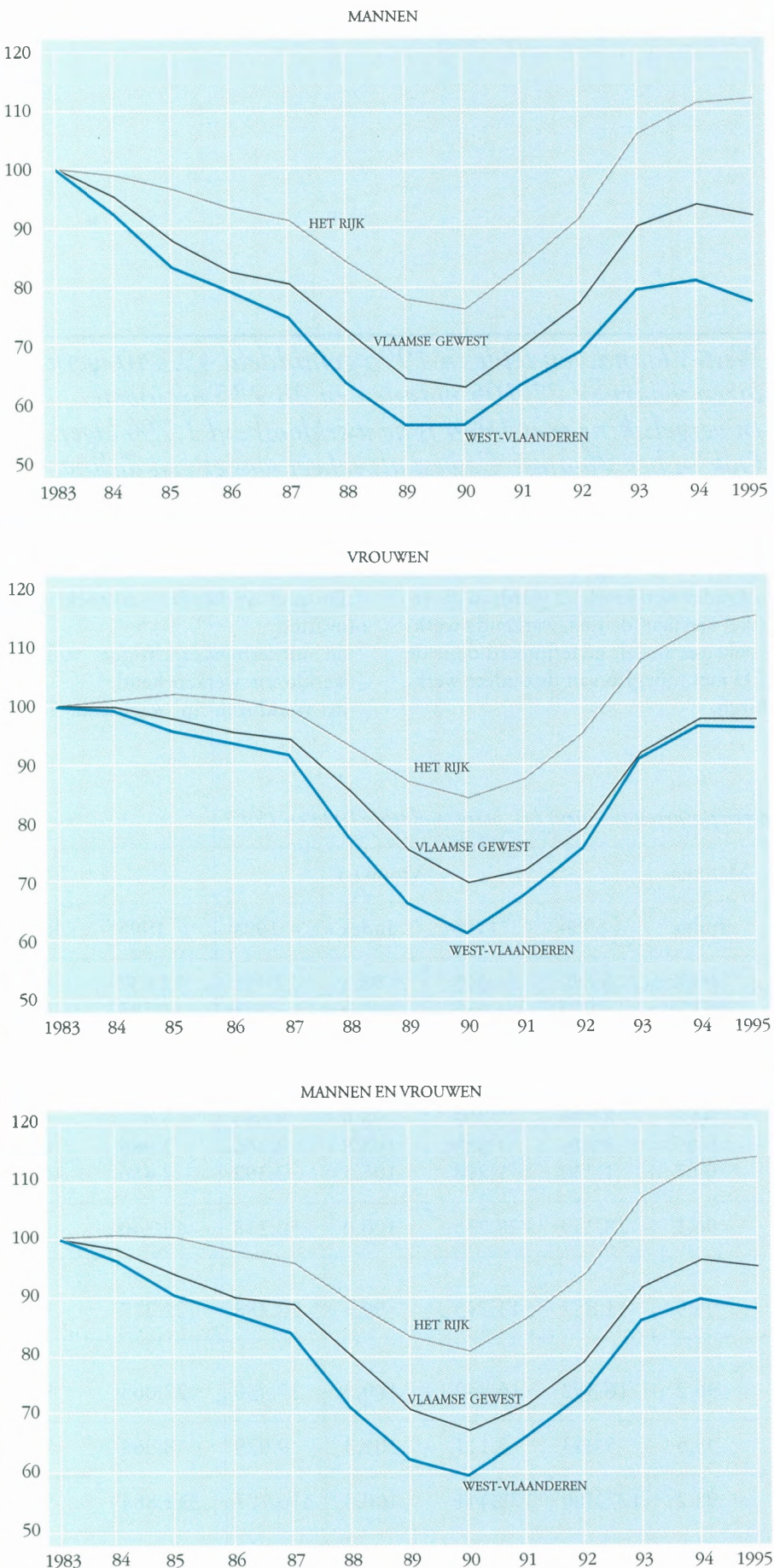
Evolutie van de werkloosheid in West-Vlaanderen per arrondissement (a), jaargemiddelde 1994 en 1995

Arrondissement	Mannen			Vrouwen			Totaal		
	1994	1995	Index	1994	1995	Index	1994	1995	Index
Brugge	5.799	5.532	95,4	6.620	6.505	98,3	12.419	12.037	96,9
Diksmuide	867	795	91,7	1.012	988	97,6	1.878	1.783	94,9
Ieper	2.007	1.900	94,7	2.801	2.825	100,9	4.808	4.725	98,3
Kortrijk	4.708	4.683	99,5	7.385	7.434	100,7	12.093	12.117	100,2
Oostende	3.970	3.794	95,6	4.007	3.990	99,6	7.977	7.784	97,6
Roeselare	2.309	2.166	93,8	3.375	3.306	98,0	5.684	5.472	96,3
Tielt	1.147	1.077	93,9	1.819	1.889	103,8	2.966	2.966	100,0
Veurne	1.162	1.158	99,7	1.230	1.298	105,5	2.392	2.456	102,7
West-Vlaanderen	21.969	21.105	96,1	28.249	28.235	100,0	50.218	49.340	98,3
Kust-arrondissementen	10.931	10.484	95,9	11.857	11.793	99,5	22.788	22.277	97,8
Overig West-Vlaanderen	11.038	10.621	96,2	16.392	16.442	100,3	27.430	27.063	98,7
Westhoek	4.036	3.853	95,5	5.043	5.111	101,3	9.079	8.964	98,7
Vlaamse Gewest	138.917	136.443	98,2	177.860	178.441	100,3	316.777	314.884	99,4
Het Rijk	304.789	306.198	100,5	356.516	363.114	101,9	661.305	669.312	101,2

(a) EU-definitie, inclusief oudere werklozen.

Figuur 9
Evolutie van de werkloosheid (indices 1983=100)*

* Kwartaalgemiddelde van de niet-werkende werkzoekenden inclusief de oudere werklozen
(Bron: RVA, verwerking: WES)

schreven voor een voltijdse betrekking;

- de andere verplicht ingeschreven niet-werkende werkzoekenden;
- de vrij ingeschreven niet-werkende werkzoekenden.

De oudere werklozen zijn werklozen van 55 jaar en meer (of 50 jaar en meer met verminderde arbeidsgeschiktheid) die vrijgesteld zijn van stempelcontrole.

Figuur 9 illustreert het verloop van de werkloosheid sedert 1983 (gemiddelde van de vier kwartalen). De evolutie is weergegeven in indices waarbij 1983 gelijk gesteld is aan 100. De totale werkloosheid kende een daling van 1983 tot 1990, en dit voor zowel West-Vlaanderen, heel het Vlaamse Gewest als het Rijk. Nadien was er opnieuw een stijgende beweging van de werkloosheid. In 1995 was de werkloosheid gemiddeld iets lager dan een jaar terug in West-Vlaanderen en het Vlaamse Gewest. In het Rijk zette de stijging van de werkloosheid zich verder door, zij het afgezwakt. De werkloosheid evolueerde over de besproken periode gunstiger in West-Vlaanderen dan in het Vlaamse Gewest of het Rijk. Het aandeel van de vrouwelijke werkloosheid ligt in 1995 overal hoger dan in 1983.

De figuur handelt over kwartaalgemiddelden. Een analyse van het verloop van de werkloosheid per kwartaal in 1995 toont dat er sprake was van een geleidelijke verslechtering van de werkloosheid. Zo was in West-Vlaanderen in het eerste kwartaal van 1995 de werkloosheid 5,5% lager dan tijdens hetzelfde kwartaal van 1994. In het tweede en derde kwartaal noteerde de werkloosheid respectievelijk 4,8% en 1,5% lager. Het vierde kwartaal liet echter terug een stijging zien (+3,2%).

In tabel 9 staat de werkloosheid naar Westvlaams arrondissement. De tabel handelt over het gemiddelde van de twaalf maanden.

West-Vlaanderen telde in 1995 gemiddeld 49.340 werklozen waarvan 21.105 mannen en 28.235 vrouwen. In vergelijking met 1994 is de werkloosheid 1,7% lager. Ook in het Vlaamse Gewest als geheel was er een daling, maar minder uitgesproken (-0,6%). Het Rijk kende globaal een toename (+1,2%). De totale werkloosheid daalde sterker in de kustarrondissementen als geheel (-2,2%) dan in de

Tabel 10
Evolutie van de werkloosheidsdruk in West-Vlaanderen per arrondissement (in %) (a), jaargemiddelde 1994 en 1995

Arrondissement	Aantal mannelijke werklozen per 100 mannen van 20 tot en met 64 jaar		Aantal vrouwelijke werklozen per 100 vrouwen van 20 tot en met 59 jaar		Aantal werklozen per 100 mannen van 20 tot en met 64 jaar en per 100 vrouwen van 20 tot en met 59 jaar	
	1994	1995	1994	1995	1994	1995
Brugge	7,1	6,8	9,2	9,0	8,1	7,8
Diksmuide	6,1	5,6	8,4	8,3	7,2	6,8
Ieper	6,5	6,2	10,7	10,8	8,4	8,3
Kortrijk	5,5	5,5	10,0	10,1	7,6	7,6
Oostende	9,3	8,9	10,8	10,8	10,0	9,8
Roeselare	5,4	5,1	9,2	9,0	7,1	6,9
Tielt	4,3	4,1	8,1	8,4	6,1	6,0
Veurne	7,2	7,2	8,8	9,3	8,0	8,2
West-Vlaanderen	6,5	6,2	9,6	9,6	7,9	7,8
Kustarrondissementen	7,8	7,5	9,6	9,6	8,6	8,4
Overig West-Vlaanderen	5,5	5,3	9,5	9,6	7,4	7,3
Westhoek	6,6	6,3	9,7	9,8	8,0	7,9
Vlaamse Gewest	7,7	7,5	11,2	11,2	9,3	9,3
Het Rijk	10,0	10,0	13,1	13,3	11,4	11,5

(a) EU-definitie, inclusief oudere werklozen.

rest van West-Vlaanderen (-1,3%). De sterkste daling werd genoteerd in het arrondissement Diksmuide (-5,1%). De werkloosheid nam globaal toe in het arrondissement Veurne (+2,7%) en stagneerde vrijwel in de arrondissementen Kortrijk (+0,2%) en Tielt (+0,0%). In de overige Westvlaamse arrondissementen was er een daling.

De werkloosheid evolueerde bij de mannen gunstiger dan bij de vrouwen. In West-Vlaanderen lag de mannelijke werkloosheid 3,9% lager dan een jaar terug. De daling was minder sterk in het Vlaamse Gewest (-1,8%). Het Rijk kende een lichte stijging (+0,5%). Alle Westvlaamse arrondissementen kenden een vermindering van de mannelijke werkloosheid. Het arrondissement Diksmuide presteerde het best (-8,3%).

Bij de vrouwen was er een stagnatie van de werkloosheid in West-Vlaanderen (+0,0%) en ook in het Vlaamse Gewest (+0,3%). Het Rijk kende een aangroei met 1,9%. Ook hier was de

evolutie het meest gunstig in het arrondissement Diksmuide (-2,4%). De arrondissementen Veurne (+5,5%) en Tielt (+3,8%) kenden de sterkste aangroei van de vrouwelijke werkloosheid.

De werkloosheidsdruk geeft een inzicht in de intensiteit van de werkloosheid. De werkloosheidsdruk is de verhouding van de werkloosheid (EU-definitie, inclusief oudere werklozen) tot de potentiële beroepsbevolking¹. In tabel 10 staat de werkloosheidsdruk voor 1994 en 1995.

De totale werkloosheidsdruk bedroeg in West-Vlaanderen in 1995 gemiddeld 7,8%. Dit is minder dan in het Vlaamse Gewest als geheel (9,3%) of het Rijk (11,5%). De kustarrondissementen werden globaal met een hogere werkloosheidsdruk geconfronteerd (8,4%) dan de rest van de provincie (7,3%). De totale werkloosheidsdruk was het laagst in de arrondissementen Tielt (6,0%), Diksmuide (6,8%) en Roeselare (6,9%). Het arrondissement Oosten-

de is het Westvlaamse arrondissement met de hoogste werkloosheidsdruk (9,8%).

De mannelijke werkloosheidsdruk bedroeg 6,2% in West-Vlaanderen. In het Vlaamse Gewest en het Rijk was dit respectievelijk 7,5% en 10,0%. De kustarrondissementen kenden een grotere werkloosheidsdruk bij de mannen (7,5%) dan de rest van de provincie (5,3%).

De vrouwelijke werkloosheidsdruk beliep 9,6%. Dit is minder dan globaal in het Vlaamse Gewest (11,2%) of het Rijk (13,3%). Bij de vrouwen is er geen verschil in werkloosheidsdruk tussen de kustarrondissementen en de rest van West-Vlaanderen (beide 9,6%).

¹ De potentiële beroepsbevolking wordt gedefinieerd door de mannen van 20 tot en met 64 jaar en de vrouwen van 20 tot en met 59 jaar.

Grensarbeid

West-Vlamingen werkend in Frankrijk

De gegevens omtrent de grensarbeid zijn afkomstig van het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV). Op 30 juni 1995 waren er 1.091 Westvlamingen werkzaam in Frankrijk. Dit zijn er 152 minder dan vorig jaar. De meeste Westvlamingen komen uit de arrondissementen Kortrijk (497), Ieper (383) en Veurne (119).

Fransen werkend in West-Vlaanderen

Het aantal Fransen werkzaam in West-Vlaanderen bedroeg 1.570 op 30 juni 1995. Dit betekent een vrij sterke terugloop ten opzichte van een jaar geleden toen er nog 2.074 Franse grensarbeiders in West-Vlaanderen werkten. De meeste Noordfransen zijn werkzaam in het arrondissement Kortrijk (819) en in mindere mate in de arrondissementen Ieper (352) en Oostende (259).

De pendel met Nederland

Er waren op 30 juni 1995 161 West-vlaamse grensarbeiders in Nederland. Daarvan kwamen er 134 uit het arrondissement Brugge. Omgekeerd waren er 211 Nederlanders die in West-Vlaanderen gingen werken. Daarvan waren er 166 tewerkgesteld in het arrondissement Brugge. De pendelbalans met Nederland onderging geen wijzigingen ten opzichte van vorig jaar.

VORMINGSINSTITUUT
VOOR KMO
WEST-VLAANDEREN

*Resultaatgerichte taalopleidingen
voor professionele doeleinden*

U zoekt een taaltraining op maat voor uw bedrijf of voor uzelf?

Geen probleem.

Het vormingsinstituut biedt u een professionele oplossing.

Individuele & bedrijfsinterne taaltraining op maat

Frans, Engels, Duits, Spaans, Italiaans, Portugees, Grieks, Zweeds, Tjechisch, Hongaars, Pools, Roemeens, Japans, Russisch, Chinees of Arabisch

Wij geven u graag taaladvies op maat van uw onderneming.

Contacteer:

Mieke Vandemoortele,
taalcoördinator Vormingsinstituut voor KMO Brugge
tel: 050/40.30.60 - fax: 050/40.30.61

Roland Vercaempst,
taalcoördinator Vormingsinstituut voor KMO Kortrijk
tel: 056/26.02.00 - fax: 056/22.81.07

Voortaan integreert BBL Soft Telelink de telecommunicatiemodule, het raadplegen van databestanden, de overdracht van bestanden en de off-line intoetsing van uw betalingen.

Is de BBL ook daarom de voorkeurbank ?

ZEEHAVENVERKEER EN LUCHTVAART

De haven van Zeebrugge

Nadat 1994 voor de haven van Zeebrugge een jaar was van bescheiden trafiektoename, dalen de globale trafiekcijfers in 1995 met 7,0%. Door een verlies van 2,3 miljoen ton bereikte de jaaromzet van de haven 30,6 miljoen ton. Precies zoals in het voorgaande jaar werd het grootste verlies genoteerd in het trafieksegment van de stortgoederen.

achteruitgang met 65.588 eenheden (80.837 TEU). In de markt van de shortsea dient een verklaring wellicht gezocht in een zekere concurrentie met de Kanaaltunnel. Wat de deepsea-traffic betreft, heeft een en ander te maken met de structurele hervormingen die werden doorgevoerd bij CAST, Zeebrugges grootste containerklant.

De belangrijkste groep binnen de stukgoederen, de roll-on/roll-off, wist

Oosten en de West- en Oostkust van Zuid-Amerika, aan dat steeds meer aandacht wordt geschonken aan diversifiëring in de ro/ro-markt.

Vermeldenswaard zijn de prestaties van de haven van Zeebrugge inzake de overslag van fruit en de traffic van nieuwe auto's. De fruittraffic bereikte een nieuw rekord van 1 miljoen ton, waarmee na Antwerpen en Hamburg de derde plaats in Europa wordt ingenomen. Met een overslag van 550.000 nieuwe personenwagens (+13,7%) bekleedt Zeebrugge als autohaven de tweede plaats in Europa (na Bremerhaven).

Onder de vloeibare produkten, die als geheel een trafiekgroei met 5,0% kenden, blijft de aanvoer van LNG de belangrijkste traffic. Naast Algerije wordt sinds 1995 ook ingevoerd vanuit Abu Dhabi aan de Perzische Golf.

In het segment van de stortgoederen (droge bulk) ging in vergelijking met 1994 zowat een kwart van de traffic verloren. Terwijl de overslag (voornamelijk aanvoer) van kolen en cokes (-1,7%) en van bouwmaterialen (-0,8%) nog enigszins op peil bleef, daalde de aanvoer van ertsen spektakulair (-82,8%). Deze merkwaardige achteruitgang wordt onder andere toegeschreven aan de trend dat bevrachters met het oog op het minimaliseren van de kosten van het duurdere landtransport steeds meer een beroep doen op kleinere schepen waarmee verder landinwaarts wordt gevaren.

Op het vlak van het toeristisch verkeer in Zeebrugge wordt de algemene neerwaartse trend van 1995 doorgetrokken: het passagiersverkeer (1.040.063 reizigers) kende een terugval met 9,7% en het toeristisch verkeer (170.675 personenauto's) ging achteruit met 8,7%.

In de haven van Zeebrugge zijn de globale trafiekcijfers in 1995 gedaald. Alleen het roll-on/roll-off vervoer wist zich te handhaven.

Opvallend zijn wel de prestaties van de haven inzake de overslag van fruit en de traffic van nieuwe auto's.

Na acht opeenvolgende jaren van trafiektoename noteert de stadhaven van Oostende in 1995 een vermindering van de overslag. De balans van de RMT-traffic, te situeren in de voorhaven onder het beheer van het Vlaamse Gewest, oogt dan weer gunstig voor het voorbije jaar.

De luchthaven van Oostende behaalde in 1995 goede resultaten; de luchthaven van Wevelgem kende een lichte achteruitgang

---

Voor het eerst echter ging ook de omzet van stukgoederen, met inbegrip van de containertraffic, erop achteruit. Het aantal schepen dat de haven in 1995 aandeed, bedraagt 10.396 (-1,5%).

Voor de containersector was 1995 een moeilijk jaar. In tabel 11 is af te lezen dat zowel de Europese shortsea (-12,7%) als de intercontinentale deepsea-traffic (-16,0%) terrein verloren. Het aantal geladen of geloste containers viel terug op 390.972 (uitgedrukt in TEU is dit 528.470), een

zich in 1995 te handhaven. Deze traffic haalde een omzet van 13,4 miljoen ton, een verlies ten belope van slechts 1,8%. De vrachtwagen-traffic van en naar Groot-Britannië is en blijft ondanks de concurrentie met de Chunnel de belangrijkste activiteit van de haven van Zeebrugge. In 1995 werden 842.293 vrachtwagens het Kanaal overgezet (-17.799). Daarnaast toont de uitbreiding van het aantal lijnen, door onder meer nieuwe lijnen op de Baltische Staten, Portugal, het Midden- en het Verre-

CARL ADAMS N.V.

ERKEND SELECTIEBUREAU
SELECTIE, TRAINING EN ADVIES
VG. WS. 032

PERSONEELSRECRUTERING
ORGANISATIE & MANAGEMENT ADVIES

ARDOOISESTEENWEG 25, 8800 ROESELARE
TELEFOON: (051) 24 16 56 / 24 19 98
FAX (051) 24 02 06

Tabel 11
Goederenoverslag in de haven van Zeebrugge, 1994 en 1995 (goederen in ton)

	Aanvoer		Afvoer		Totaal	
	1994	1995	1994	1995	1994	1995
<i>Stukgoederen</i>						
Roll-on/Roll-off	6.251.010	6.235.670	7.371.710	7.138.278	13.622.720	13.373.948
Containers	3.327.575	2.843.097	4.069.303	3.512.096	7.396.878	6.355.193
Waarvan:						
– Europees	1.787.795	1.553.175	2.512.970	2.201.186	4.300.765	3.754.361
– Interkontinentaal	1.539.780	1.289.922	1.556.333	1.310.910	3.096.113	2.600.832
Andere	990.208	1.147.132	389.830	324.711	1.380.038	1.471.843
Subtotaal	10.568.793	10.225.899	11.830.843	10.975.085	22.399.636	21.200.984
<i>Vloeibare produkten</i>						
Aardgas	3.047.945	3.119.305	–	1.143	3.047.945	3.120.448
Geraffineerde olieprodukten	1.127.491	1.243.631	632.850	716.258	1.760.341	1.959.889
Andere	103.090	85.223	6.631	50	109.721	85.273
Subtotaal	4.278.526	4.448.159	639.481	717.451	4.918.007	5.165.610
<i>Stortgoederen</i>						
Kolen en cokes	1.743.357	1.843.042	194.459	62.259	1.937.816	1.905.301
Bouwmaterialen	1.756.785	1.736.684	5.992	12.695	1.762.777	1.749.379
Ertsen	1.621.981	278.842	0	0	1.621.981	278.842
Andere	137.231	118.030	108.768	155.225	245.999	273.255
Subtotaal	5.259.354	3.976.598	309.219	230.179	5.568.573	4.206.777
Algemeen totaal	20.106.673	18.650.656	12.779.543	11.922.715	32.886.216	30.573.371

Bron: MBZ.

De haven van Oostende

Na acht opeenvolgende jaren van trafiektoename noteert de stadshaven van Oostende in 1995 een vermindering van de overslag. In dit deel van de haven, ook de achterhaven genoemd, werd in 1995 net geen 3 miljoen ton gerealiseerd (tabel 12), hetgeen een verlies van bijna een

half miljoen ton of 13,7% betekent tegenover het jaar 1994. Het aantal scheepsbewegingen bedraagt voor 1995 2.390, een vermindering met 5%.

Zoals in tabel 12 is aangegeven, situeert het trafiekverlies zich op alle fronten. Het meest in het oog springt evenwel de daling van de ro/ro-trafiek in de achterhaven. Voor het eerst

ging immers de activiteit van Sally Lines in de achterhaven erop achteruit. Hun vervoerde volume viel terug op 1,7 miljoen ton, 332.205 ton minder dan in 1994. Voorts blijft voor de stadshaven de belangrijkste goederenstroom na de vrachtwagen-trafiek de overslag (kwasi uitsluitend aanvoer) van bouwmaterialen en hout. Het hoofdbestanddeel van deze groep,

Tabel 12

Maritiem verkeer in de stadshaven van Oostende, 1994 en 1995 (goederen in ton)

Aard	Aanvoer		Afvoer		Totaal	
	1994	1995	1994	1995	1994	1995
Bouwmaterialen en hout	942.613	881.112	1.360	1.371	943.973	882.483
Petroleumprodukten	137.249	117.899	-	180	137.249	118.079
Chemische produkten en kunstmest	111.584	53.791	116.420	96.566	228.004	150.357
Voertuigen (ro/ro)	843.005	691.971	1.187.568	1.006.397	2.030.573	1.698.368
Andere	111.164	124.078	3.579	6.271	114.743	130.349
Totaal	2.145.615	1.868.851	1.308.927	1.110.785	3.454.542	2.979.636

Bron: Havendienst Oostende.

Haven van Oostende, diepwaterkaai en spuikom.

Sennens-Verhaeghe, Oostende

West-Vlaanderen Werkt, 2/1996

Tabel 13
Vliegtuigbewegingen, aantal passagiers- en hoeveelheid vracht (in ton)
op de luchthaven van Oostende, 1990-1995

Jaar	Vluchten	Passagiers	Vracht (in ton)
1990	48.939	109.607	47.521
1991	47.223	87.302	50.363
1992	37.826	85.731	44.283
1993	34.858	81.902	42.577
1994	38.147	94.676	60.210
1995	37.554	80.532	81.514

Bron: Luchthaven Promotie Oostende.

namelijk de aanvoer van grint en zand, is goed voor 840.125 ton in 1995, een achteruitgang met 6,1%. De balans van de RMT-trafiek, te situeren in de voorhaven onder het beheer van het Vlaamse Gewest, oogt dan weer gunstig voor het voorbije jaar. Zowel het aantal overgezette vrachtwagens (82.054 of +16,0%) als het aantal overgezette toeristische voertuigen (261.733 of +7,1%) nam significant

toe. Enige schaduwzijde is het feit dat de terugloop van het aantal passagiers (1.752.078 of -4,1%) geen halt kon worden toegeroepen.

De luchthaven van Oostende

Het jaar 1995 was vooral op het vlak van de goederentrafiëk voor de luchthaven van Oostende een uitzonderlijk goed jaar. Hierdoor wordt de gunstige

trend die in 1994 werd ingezet, onverminderd verdergezet.

Het aantal vliegtuigbewegingen bleef nagenoeg status quo (37.554 bewegingen). Uit tabel 13 blijkt verder dat het aantal passagiers in vergelijking met 1994 terugliep met zowat 14.000 eenheden (-15%). Deze terugval is echter uitsluitend toe te schrijven aan de terugloop van het aantal passagiers van de recreatieve trainings-, touring- en lokale vluchten (-24.341). Het succes van de chartervluchten naar Zuid Europese bestemmingen maakt dit verlies echter gedeeltelijk goed. In 1995 betreft het 24.805 passagiers, nagenoeg een verdubbeling ten opzichte van het voorgaande jaar 1994 (-12.793). In dit segment wordt voor 1996 bovendien een verdere toename verwacht. Ingegeven door de interessante landingsrechten en de vlotte bereikbaarheid van Oostende, zijn in navolging van Sunair thans immers ook andere touroperators (JetAir, Neckermann-Sunsnacks en Pegasus) van plan chartervluchten te organiseren vanop de

Ons talent
toont zich
altijd van zijn
sterkste kant.

Tijdelijke liquiditeitsspanningen, daarmee wordt elke onderneming wel eens geconfronteerd. Vooral aan het eind van het jaar. Op zulke momenten moet u snel over liquide middelen kunnen beschikken.

BACOB biedt u in dit kader een reeks aangepaste kredietformules aan. Daarbij telt niet alleen uw betaalcomfort: bij elke formule krijgt u de gunstigste voorwaarden.

Bankieren is onze natuur

Het vliegveld van Wevelgem.

Archief Airport Kortrijk-Wevelgem

luchthaven van Oostende naar zuidse vakantiebestemmingen.

Ondanks deze gunstige wind voor het passagiersverkeer, blijft de luchthaven van Oostende zich verder specialiseren in het vrachtverkeer. Dankzij een toename met 35% wordt het rekordniveau van 81.500 ton bereikt. De bestemmingen liggen gespreid over de verschillende continenten, doch een belangrijk deel van het vrachtcijfer komt op rekening van de verschillende cargoluchtvaartmaatschappijen afkomstig uit de landen van het GOS.

Ondertussen is 1996 voor de luchthaven van Oostende op drie vlakken onder een gunstig gesternte van start gegaan. Sinds februari is een nieuwe vrachtlijn geopend tussen Oostende en Oezbekistan. Bovendien werden voor de aanleg van de tweede fase van de rolbaan op de zone voor luchthavengebonden activiteiten de nodige middelen ter beschikking gesteld. De aanleg van deze tweede fase is gepland voor 1996 en vervolledigt de infrastructurale uitrusting van het Luchthaven Oostende Bedrijvenpark. Tenslotte bestaan er nieuwe plannen voor

het inleggen vanaf het najaar van een lijnvlucht naar London.

Het vliegveld van Wevelgem

Globaal was het jaar 1995 een jaar van lichte achteruitgang voor het vliegveld van Wevelgem. Het aantal vluchten daalde met 17% tot 53.949. Deze daling wordt nagenoeg volledig verklaard door de terugval van het aantal lokale (recreatieve) vluchten. Het aandeel hiervan in de totale trafiek nam af van 77% in 1994 tot 72% vorig jaar. Het aantal passagiers op het vliegveld van Wevelgem daalde met zowat 20.000 eenheden tot 108.751 in 1995. Ook hier is de daling volledig op rekening van de lokale vluchten.

Naast de lokale vluchten bereikte het aantal vliegtuigbewegingen en het aantal passagiers van de binnenlandse en de buitenlandse (niet-recreatieve) vluchten in 1995 hetzelfde niveau als in 1994.

Wat binnen dit segment van de binnenlandse en buitenlandse vluchten specifiek de zakenvluchten op het vliegveld van Wevelgem betreft, be-

vestigt 1995 de stijgende lijn die zich in 1994 reeds aftekende. Dankzij een toename met respectievelijk 1% en 4%, bereikten zowel het aantal bewegingen (5.186) als het aantal passagiers (17.402) een nieuw rekordniveau.

HUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN INFRASTRUKTUUR

Huisvesting

Het Nationaal Instituut voor de Statistiek verstrekt gegevens omtrent het aantal begonnen en vergunde woningen in woongebouwen en niet-woongebouwen. Op dit ogenblik zijn echter gegevens beschikbaar van de eerste acht maanden van 1995. Daarom zal in hetgeen volgt een vergelijking gemaakt worden met de eerste acht maanden van 1994. Pas wanneer alle maandgegevens beschikbaar zijn kan een volledig beeld verkregen worden.

Tabel 14 geeft een overzicht van het aantal begonnen en vergunde woningen voor de eerste acht maanden van 1994 en 1995.

Het aantal vergunde woningen gedurende de eerste acht maanden van 1995 bedroeg 4.647 in West-Vlaanderen. Dit is 16,5% minder dan tijdens dezelfde periode een jaar terug. In het Vlaamse Gewest als geheel (-22,6%) of het Rijk (-20,5%) was de teruggang nog groter. Enkel in het arrondissement Roeselare was er een stijging van het aantal bouwvergunningen gedurende de eerste acht maanden van 1995 (+8,4%). In alle andere Westvlaamse arrondissementen lag het aantal vergunningen lager dan tijdens dezelfde periode in 1994. De daling was het grootst in het arrondissement Kortrijk (-33,4%).

In verhouding tot het inwonertal waren er in West-Vlaanderen tijdens de eerste acht maanden van 1995 4,2 vergunningen per 1.000 inwoners. In het Vlaamse Gewest (3,8) of het Rijk (3,0) was het aantal vergunningen relatief minder hoog. De afgeleverde bouwvergunningen waren relatief groter in de kustarrondissementen (5,6 per 1.000 inwoners) dan in de rest van de provincie (3,1 per 1.000). Vooral het arrondissement Veurne presteerde sterk (9,4 per 1.000).

Het aantal begonnen woningen bedroeg 5.785 eenheden in de periode januari-augustus in West-Vlaanderen. Dit is 7,4% meer dan tijdens dezelfde periode van 1994. In het Vlaamse Gewest als geheel was de groei minder sterk (+6,5%). Het Rijk kende echter een sterkere groei (+10,0%). Vooral de Westhoekarrondissementen Diksmuide (+65,2%) en Ieper (+32,6%) presteerden sterk. Ook het arrondissement Roeselare kende een stevige groei (+26,0%). Een drietal arrondissementen kenden een achteruitgang van het

betroffen 140 woningen. In 1994 hadden de projecten betrekking op 776 woningen, waarvan 111 inbreidingsgerichte in kansarme buurten en 411 kaderend in de activiteiten van Domus Flandria.

De Westvlaamse Interkommunale voor Huisvesting kocht in 1995 19,6 ha grond aan. Dit is 9,7 ha minder dan een jaar eerder. De verkopen bedroegen 32,0 ha gespreid over 299 kavels. De verkopen waren in 1994 groter (40,9 ha gespreid over 454 kavels).

De interkommunale Leiedal kocht

In verhouding tot het inwonertal waren er in West-Vlaanderen tijdens de eerste acht maanden van 1995 4,2 vergunningen per 1.000 inwoners ten opzichte van 3,8 in het Vlaamse Gewest en 3,0 in het Rijk. Inzake ruimtelijke ordening werden in de loop van 1995 voor alle Westvlaamse gewestplannen gedeeltelijke herzieningen definitief vastgesteld.

---

aantal begonnen woningen. De daling was het meest uitgesproken in het arrondissement Tielt (-6,6%).

Het aantal begonnen woningen bedroeg 5,2 per 1.000 inwoners in West-Vlaanderen. Dit is meer dan in het Vlaamse Gewest (+4,5%) of het Rijk (+3,6%). Ook hier scoorden de kustarrondissementen sterker (+7,0%) dan de overige Westvlaamse arrondissementen (+3,9%). De groei in het arrondissement Veurne was opvallend (+13,2%).

De activiteiten van de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij lagen in 1995 op een lager peil dan in 1994. De projecten hadden betrekking op 519 woningen waarvan 102 woningen kaderend in inbreidingsgerichte projecten in kansarme buurten. De projecten in het kader van Domus Flandria

in 1995 0,4 ha grond aan. De verkopen hadden betrekking op 3,8 ha.

Het Vlaamse Gewest verleent een tegemoetkoming in de aflossing van een hypothecaire lening voor de bouw, koop of sanering van een woning. Daarnaast is er een verbeterings- en aanpassingspremie gericht op het verhelpen van gebreken, werken in verband met overbevolking of aanpassingen aan de toestand van een gehandicapte of bejaarde inwoner. Tenslotte is er een huursubsidie en installatiepremie. In tabel 15 staan enige gegevens omtrent de premies.

Alle tussenkomsten zijn in 1995 in aantal toegenomen en dit zowel in West-Vlaanderen als geheel het Vlaamse Gewest. De meeste tussenkomsten in 1995 in West-Vlaanderen hadden betrekking op de bouw van

H. Maertens, Brugge

een woning (765). De koop en renovatie van woningen hadden betrekking op respectievelijk 151 en 500 tussenkomsten in de leningslast.

Er werden in West-Vlaanderen 1.254 verbeterings- of aanpassingspremies verleend of 20,9% van het totaal aantal in het Vlaamse Gewest. Er werd in 213 gevallen een huursubsidie of installatiepremie toegekend of 25,7% van het aantal in het Vlaamse Gewest.

Ruimtelijke ordening

In de loop van 1995 werden voor alle Westvlaamse gewestplannen gedeeltelijke herzieningen definitief vastgesteld. In de gewesten Brugge-Oostkust en Veurne-Westkust ging het vooral om het geven van nieuwe bestemmingen aan vroegere militaire domeinen. In de gewesten Ieper-Poperinge, Kortrijk, Roeselare-Tielt en Diksmuide-Torhout ging het vooral om het bestemmen van gronden voor bedrijventerreinen.

Daarnaast waren in 1995 ook meerdere herzieningen in procedure. Het betreft vooral het scheppen van mogelijkheden voor de realisatie van nieuwe bedrijventerreinen in de gewesten Ieper-Poperinge, Veurne-Westkust en Diksmuide-Torhout. Voor het gewest Brugge-Oostkust gaat het om een reeks van zeer diverse voorstellen (wegen, bedrijventerreinen, natuurgebieden, ...).

Zoals bekend werden de voorstellen tot gedeeltelijke herziening van de gewestplannen voor wat betreft de be-

GENENCOR
INTERNATIONAL

Genencor International N.V.

Komvest 43, 8000 Brugge

Tel. 050/44.91.11 - Telefax 050/33.68.49

Genencor International N.V. is een produktie-onderneming toegespitst op de fermentatie, opwerking en formulering die zich in hoofdzaak richt naar biotechnologische produkten voor industriële toepassingen.

Tabel 14
Nieuw toegestane bouw en begonnen woningen, periode januari-augustus, 1994-95

Arrondissement	Vergunde woningen (al of niet in woongebouwen)			Begonnen woningen (al of niet in woongebouwen)			Aantal per 1.000 inwoners	
	1994	1995	Index	1994	1995	Index	Vergund	Begonnen
Brugge	1.205	1.098	91,1	1.142	1.257	110,1	4,1	4,7
Diksmuide	176	132	75,0	138	228	165,2	2,8	4,8
Ieper	382	295	77,2	258	342	132,6	2,8	3,3
Kortrijk	1.218	811	66,6	1.021	1.014	99,3	2,9	3,6
Oostende	1.100	977	88,8	1.223	1.271	103,9	6,9	9,0
Roeselare	499	541	108,4	473	596	126,0	3,9	4,3
Tielt	346	277	80,1	378	353	93,4	3,2	4,1
Veurne	640	516	80,6	753	724	96,1	9,4	13,2
Kustarrondissementen	2.945	2.591	88,0	3.118	3.252	104,3	5,6	7,0
Overig West-Vlaanderen	2.621	2.056	78,4	2.268	2.533	111,7	3,1	3,9
West-Vlaanderen	5.566	4.647	83,5	5.386	5.785	107,4	4,2	5,2
Vlaamse Gewest	28.387	21.961	77,4	24.686	26.285	106,5	3,8	4,5
Het Rijk	38.456	30.565	79,5	32.898	36.194	110,0	3,0	3,6

Bron: NIS.

drijventerreinen vooral door de GOM-West-Vlaanderen ingediend. Deze instelling diende in dit verband overigens in 1995 een nieuwe reeks voorstellen in voor zes van de zeven Westvlaamse gewestplannen. Voor deze voorstellen werd de officiële herziingsprocedure in 1995 niet opgestart.

Tenslotte valt te wijzen op de betrokkenheid van de GOM-West-Vlaanderen bij de opmaak (door het Westvlaams Economisch Studie bureau) van het Structuurplan West-Vlaanderen.

Zeehavens en kustverdediging

Wat de verdere uitbouw van de haven van Zeebrugge betreft is voor 1995 vooral te wijzen op de inwijding van Flanders Container Terminal die over 100 ha beschikt voor opslag van containers. Deze terminal ligt aan de zeezijde van de oude havenmuur (de Leopold II-dam). Nog verder zeewaarts is er het in aanleg zijnde Albert II-dok. Het is de bedoeling om, nog meer zeewaarts, met name in het uiterste noorden van het westelijk voorhavengebied, het Wielingendok te realiseren (bedoeld voor ro/ro-verkeer).

Ondertussen ging ook veel aandacht naar de verbetering van de aansluiting van de haven op het wegennet. Gedacht wordt aan de ondertunneling van de Koninklijke Baan (kruising met de Baron de Maerelaan) en aan de aan-

leg van de zuidelijke havenrandweg waardoor het havenverkeer niet langer door de kern van Dudzele rijdt. Deze zuidelijke havenrandweg vormt een onderdeel van de later te realiseren verbinding Jabbeke-Westkapelle of, met

Tabel 15
Tussenkost in de leninglast inzake bouw, koop en renovatie in 1994 en 1995

	Bouw	Koop	Renovatie
West-Vlaanderen			
1995	765	151	500
1994	562	106	260
Verschil	203	45	240
Vlaamse Gewest			
1995	2.717	839	1.933
1994	2.294	768	1.108
Verschil	423	71	825
Aandeel West-Vlaanderen			
1995	28,2%	18,0%	25,9%
1994	24,5%	13,8%	23,5%

Bron: Vlaamse Huisvestingsmaatschappij.

andere woorden, van de verlenging van de A18 vanaf Jabbeke naar de (tot autosnelweg om te bouwen) expresweg Westkapelle-Antwerpen.

Voor de Oostendse haven is, naast de in 1994 gestarte realisatie van een zwaardok ten behoeve van de RMT-ferries, melding te maken van de bouw van kaaimuren in de havengeul en in het Zeewezendok. Deze werken kaden in het renovatieprogramma voor de haven. Een ander zeer belangrijk onderdeel van dit programma is de bouw van een nieuwe zeesluis. In 1993 besliste de Vlaamse regering principieel akkoord te gaan met de bouw van deze sluis; in 1994 besliste zij over de afmetingen ervan. De werken zouden in 1996 starten.

De kustbeveiliging is een permanente zorg voor de overheid. Een jaarlijks weerkerend programma behelst het herstel van stormschade. Voor de komende tien jaar loopt een strategisch plan voor de kustverdediging. In de periode november 1994-november 1995 ging de aandacht vooral naar de zone tussen Bredene en De Haan, zijnde een deel van de zone Bredene-De Haan-Wenduine die bekend is als een zeer kwetsbaar gedeelte van de kust. Ook in 1996 zal in deze zone verder worden gewerkt.

Wegen

Op de autosnelweg A18 dient nog de sectie Veurne-Franse grens afgewerkt.

Het is een sluitstuk aangezien op Frans grondgebied het verlengde van deze autosnelweg reeds in 1993 werd afgewerkt; bedoeld is de zogenaamde Rocade Littorale naar de Kanaaltunnel en verder. De werken zijn dermate gevorderd dat het hele traject tussen Veurne en de Franse grens zal kunnen in gebruik worden genomen midden 1997.

Ander belangrijk punt is de aanleg van de N58 tussen Komen en de A19 te Geluwe. In 1993 werd tussen het Vlaamse en het Waalse Gewest een protocol afgesloten voor de gelijktijdige realisatie van de verdere aanleg van de N58 en de afwerking van de A17 op Waals grondgebied (te Dottenijs). Tussen de A19 en de N8 te Geluwe zijn de werken ver gevorderd. Voor het

ISO 9002 CERTIFICAAT

**Inzet
en energie,
met
waarborg.**

GASELWEST   Imewo

ELECTRABEL

MENS, MILIEU EN ENERGIE

De Brugse Algemene Bouwonderneming

n.v.

Maria van Bourgondiëlaan 29,
8000 Brugge
Tel. (050) 31 41 73

Private, openbare en industriële Bouwwerken
Renovatie- en Restauratiewerken
Vaste meubilering
Schrijnwerk

verder verloop tot aan de weg Geluwe-Wervik ging in 1995 een aanbesteding door; ondertussen is de uitvoering aangevat. Zoals door de GOM-West-Vlaanderen meermaals is bepleit, wordt de aanleg van de westelijke ring om Menen opgenomen in de aanleg van de N58.

Behalve de reeds eerder vermelde werken zijn voor 1995 vooral te vernoemen: het in gebruik nemen van de zuidelijke havenrandweg en de nieuwe Herdersbrug in het achterhavengebied van Zeebrugge, de aanleg van de omleiding van Lichtervelde (nagenoeg voltooid), de aanleg van de laatste fase van de omleiding van Ingelmunster, de verdere aanleg van de ring om Roeselare (tevens aansluiting op de A17) en van de weg Ieper-Roeselare (tussen Ieper en Zonnebeke) en tenslotte de aanbesteding voor de aanleg van een eerste gedeelte van de nieuwe weg Kortrijk-Avelgem (sektie Kortrijk-Zwevegem).

Waterwegen

Op het vlak van de waterwegen is, zoals voorgaande jaren, opnieuw te ver-

wijzen naar de werken voor de kalibrering van de Leie te Menen en stroomopwaarts. Voor de werken te Kortrijk (thans een flessehals in het hele Leieverloop) is eind 1995 eindelijk een aanzet gegeven via de installatie van een opvolgingskommissie die de realisatie van de aanpassing te Kortrijk zal opvolgen, begeleiden en sturen.

In 1995 startten de werken voor de bouw van een keersluis op het kanaal Gent-Brugge ter hoogte van Beernem. Bedoeling van dit kunstwerk is het beschermen van het Brugse tegen overstromingen.

Spoorwegen

Inzake spoorwegen is vooral te verwijzen naar de modernisering en de elektrificatie van de lijn (Gent-)Deinze-Adinkerke. De werken zijn dermate gevorderd dat in juni 1996 elektrisch zal kunnen worden gereden. De lijn Deinze-Adinkerke is thans de enige niet-geëlektrificeerde spoorlijn in West-Vlaanderen.

Deze opwaardering van de relatie Gent-Adinkerke is niet los te zien van

de verlenging van de kusttram tot in het spoorwegstation van Adinkerke. In 1995 gingen hiervoor aanbestedingen door.

Luchthavens

In het kader van de realisatie van een bedrijventerrein voor luchthavengebonden activiteiten, palend aan de luchthaven van Oostende, is in 1995 de aanleg van het eerste deel van de rolbaan (die de luchthaven met het bedrijventerrein verbindt) afgewerkt. Hierdoor kan het bedrijventerrein ter beschikking worden gesteld van vrachtvliegtuigmaatschappijen, luchtvrachtexpediteurs, luchtvaartgebonden distributiecentra en bedrijven voor vliegtuigonderhoud. Ondertussen werd ook beslist de tweede fase van de rolbaan uit te voeren.

Bedrijventerreinen

Het merendeel van de Westvlaamse bedrijventerreinen wordt beheerd door de Westvlaamse Interkommunale voor Economische Expansie en Rekonversie (WIER) of door Leiedal.

Door de WIER werd in 1995 circa 46 ha grond aangekocht met het oog op het bouwrijp maken van bedrijventerreinen. Deze grondaankopen situeerden zich voor een belangrijk deel te Ieper (Ieperleekanaal), Moorslede (uitbreiding ambachtelijke zone), Oostkamp (Ruddervoorde), Roeselare (De Pilders), Wielsbeke en Zedelgem (De Arend I-Sint Elooi IV). In 1995 werd ongeveer 71 ha grond verkocht, gespreid over 25 bedrijventerreinen.

Door Leiedal werd 13 ha aangekocht in 1995 (grotendeels in Bissegem-Heule en Bavikhove-Vierschaar). De verkopen van grond op bedrijventerreinen betroffen in 1995 in totaal 12 ha (voornamelijk in Avelgem, Gullegem-Moorsele en Vichte).

Afvalwaterzuivering

Zoals in voorgaande jaren werd in 1995 opnieuw een opvallende activiteit ontplooid inzake de bouw van infrastructuur voor de zuivering van afvalwater. In Watou kwam de zuiveringsinstallatie klaar terwijl aan dergelijk project verder werd gebouwd te Roeselare en de werken werden gestart te Waregem.

Aanbestedingen gingen door voor de bouw van zuiveringsstations te

Kortrijk (Aalbeke), Avelgem en Vleteren (te Vleteren zijn de werken onder-tussen gestart).

Behalve de rioolwaterzuiveringsin-stallaties zijn er uiteraard de netwerken van rioleringen en kollektoren die de afvalwaters moeten aanvoeren naar deze installaties. In de loop van 1995 werden dergelijke netwerken verder uitgebouwd, leidend zowel naar be-staande of in uitvoering zijnde zuive-ringsstations als naar geplande sta-tions.

Drinkwatervoorziening

Midden 1995 is in het Kortrijkse een nieuw centrum voor drinkwaterpro-duk-tie van de Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening in gebruik ge-nomen. Het centrum gebruikt water uit het kanaal Kortrijk-Bossuit dat via de vijver van het provinciaal domein De Gavers naar het behandelingssta-tion te Harelbeke wordt geleid. Vanuit dit station wordt het als drinkwater in het net gebracht.

Te Ieper werd het bekken 'Verdron-ken Weiden', verbonden met het pro-duk-tiecentrum te Zillebeke; voor dit centrum is een capaciteitsuitbreiding gepland.

Elektriciteitsproductie

In 1995 is te Brugge gestart met de bouw van een elektriciteitscentrale. De inplanting van deze centrale zal zorgen voor een beter evenwicht tus-sen vraag en aanbod van elektriciteit in de provincie. Tot nog toe werd de elek-trische energie nagenoeg volledig van-uit Oostvlaamse centrales aangevoerd en vormde het noorden van West-Vlaanderen een kwetsbaar gebied inza-ke bevoorrading. Er werd geopteerd voor een zogenaamde STEG-centrale (stoom- en gasturbine) met een ver-mogen van 460 MW. Indien de plan-ning kan worden aangehouden zal de centrale eind 1997 operationeel zijn.

Natuurbescherming

Eind 1995 werd bij dekreet het Besluit van de Vlaamse regering bekrachtigd betreffende de definitieve aanwijzing van de 'beschermde duingebieden' en van de 'voor het duingebied belangrij-ke landbouwgebieden'.

In 1995 werden drie landschappen via een rangschikkingsprocedure be-schermd. Het gaat om de Belhutteberg te Koekelare (circa 75 ha), het Vloe-remveld te Zedelgem en Jabbeke (circa 460 ha) en de Oude Hazegraspolder met binnenduinen te Knokke-Heist (circa 230 ha). In hetzelfde jaar werd het Vlaamse Gewest eigenaar van de voormalige marinebasis te Lombard-sijde. Het is de bedoeling dit terrein te beheren als natuurgebied, overeen-komstig de nieuwe bestemming die het gebied kreeg via een herziening van het gewestplan Veurne-Westkust.

Balans '94: 3.200 miljard F. We blijven Nr 2 in België. We zijn er fier op dat wij het Gemeentekrediet in uw buurt vertegenwoordigen. En daar blijft het niet bij. Ook u zal ons vroeg of laat tegenkomen. Vandaag, morgen, volgend jaar? We worden uw bank!

Gemeentekrediet